SOPHOKLES

TRAKHİSLİ KADINLAR

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN: ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SOPHOKLES
TRAKHİSLİ KADINLAR

ÖZGÜN ADI
TPAXINIAI

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN
ARİ ÇOKONA

Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

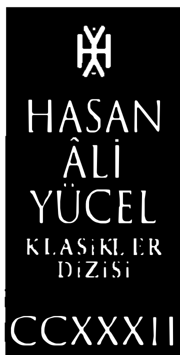
1. BASIM, EYLÜL 2014, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-250-4 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-249-8 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

SOPHOKLES

TRAKHİSLİ KADINLAR

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Sophokles (MÖ 496/7-406/5)

Sophokles Marathon Meydan Savaşı'ndan beş yıl önce doğdu, Salamis zaferinin kutlamalarına katıldı ve Peloponez Savaşı'nda Atina'nın yenilerek teslim olmasından bir yıl önce bu dünyadan ayrıldı. Hayatı Atina'nın en parlak dönemiyle örtüştü. Çocukluğu Pers Savaşları'yla geçti, Delos Birliği'nin zamanla bir tür Atina İmparatorluğu'na, sonra tiranlığa dönüşmesinin tanığı oldu ve onur kırıcı bir yenilgiyle yıkılışını izledi. Çağdaşı tanıklıklar, şair ve vatandaş olarak bu sürece aktif bir katılım gösterdiğini belgeler.

Sophokles MÖ 497/6'da Atina'nın banliyösü Kolonos'ta doğdu. Babası Sophilos zengin bir zırh ve silah imalatçısıydı. Yakışıklılığı, müziğe ve dansa yatkınlığı sayesinde 480'de Salamis Deniz Savaşı'ndan sonra yapılan kutlamalarda gençler korosunu yönetti ve Paian marşını okudu. Müzik öğretmeni Lambros'tu. Plutarkhos, besteci olarak onu Pindaros'la eşit tutar. Sert ve realist bulduğu Philoksenos ile Timotheos'tan farklı olan sakin ve ağırbaşlı müziğini över. Bu karşıtlık, Sophokles ile Timotheos'un etkisinde kalan Euripides'in koral beste ve monodilerinde de görülebilir. 468'in "Büyük Dionysia" bayramında katıldığı ilk tiyatro yarışmasında Aiskhylos'u yenerek birinci olur.

Sophokles önemli bir görev sayılan, Delos Birliği'nin bütçesini denetlemekle yükümlü *hellenotamias* oluşuyla ilk kez siyasi alanda sorumluluk alır. İlki Samos isyanını bastırmak üzere 440'ta Perikles'le, diğeri 426 ya da 423'te Nikias'la birlikte olmak üzere iki kez *strategos* (general) seçilir. 413'te Sicilya seferinin başarısızlığını sorgulamak üzere toplanan heyette *provulos* (denetmen) olarak görev alır. Atina'da Asklepios kültü resmî olarak kabul edildiğinde, tapınak inşası bitene kadar tanrının heykelini evinde konuk eder ve tanrı adına bir paian besteler. Asklepios ile bağlantılı daha küçük bir tanrı olan Alon'un rahibi olarak görev yapar.

Sophokles, Aiskhylos ve Euripides'ten farklı olarak, kendisini saraylarına çağıran kralların davetlerini kabul etmedi ve ülkesinin görevlendirerek gönderdiği seyahatler dışında Atina'dan hiç ayrılmadı. Eşi Nikostrate'den İophon, Sikyonlu *Haitera* (metres) Theoris'ten de Ariston adında iki oğlu oldu. İophon ve Ariston'un oğlu genç Sophokles de tanınmış birer tragedya yazarıydı. Ölümünden birkaç ay önce katıldığı son tiyatro yarışmasında, bir süre önce ölen Euripides'in anısına hürmeten, korosunu ve oyuncularını sahneye matem elbiseleriyle çıkarttı.

Son yıllarında oğluyla mahkemelik olduğuna ilişkin yaygın bir iddia vardır. Buna göre oğlu İophon, babasının akıl sağlığının yerinde olmadığı iddiasıyla mahkemeye başvurarak malının mülkünün idaresini ele geçirmek ister. Yaşlı ozan da *Oidipus Kolonos*'ta tragedyasından dizeler okuyarak aklının başında olduğunu kanıtlar. Bu hikâye büyük bir ihtimalle dönemin bir komedyasından alınmış olmalı. Phrynikhos, mezar yazıtında: *"Sophokles birçok güzel tragedya yazdı, uzun yıllar yaşayarak bilgeliğe erişti ve mutlu öldü. Hiçbir hastalıktan acı çekmeden günlerini sakin bir şekilde bitirdi,"* diye yazdığını aktarır. Aristophanes de, ölümünden bir yıl sonra sahnelediği *Kurbağalar*'da onu *"Yaşayanlar arasında mutluydu, şimdi ölüler arasında da mutlu,"* sözleriyle anar.

Sophokles, yakın arkadaşları Sokrates'in hocası Arkhelaos, filozof İon, ressam Polygnotos ve Miltiades'in oğlu, hiç yenilgi tatmamış komutan Kimon gibi Atina'nın altın çağında yaşamış seçkin bir Atina yurttaşı ve örnek bir bilgeydi.

Sophokles –bugün yedisi uzmanlar tarafından kendi eseri kabul edilmeyen– toplam 130 oyun yazdı. X. yüzyılda derlenen *Souda* sözlüğüne göre, katıldığı 24 yarışmada (24x4=96 oyun) birinci, diğerlerinde de ikinci oldu. Yarışmalarda hiç üçüncü olmadı. Bugün kaybolmuş olan *Nausika* ve *Thamyris* gibi ilk eserlerinden bazılarında bizzat sahneye çıkarak aktörlük yaptığı kayıtlıdır. Günümüze kadar gelen yedi tragedyası ve bu tragedyaların tahminî yazılış yılları şöyledir: *Aias* (450–442), *Trakhisli Kadınlar* (440'tan önce), *Antigone* (441), *Kral Oidipus* (430'dan hemen sonra), *Elektra* (418–410 arası), *Philoktetes* (409) ve *Oidipus Kolonos*'ta (406/5).. Son oyun ölümünden sonra, adaşı olan torunu tarafından 401'de sahnelendi. 1907'de Mısır'da, Hermes'in ilk kahramanlıklarıyla ilgili "satyrikon draması" *İkhneutai* (İz Sürücüler)'den büyük bir fragman bulundu. 2005'te de, infrared teknolojisiyle *Epigonoi* (Ardıllar) tragedyasından birkaç fragman okunabildi.

Souda, Sophokles'in *Koro Hakkında* [Περί χορού = peri horu] adlı bir kitap yazdığından söz eder. "Koro" antik dönemde tragedyanın resmî adı olduğuna göre, bu eser ozanın tiyatro sanatı hakkındaki düşüncelerini içeriyor olmalıydı. Sophokles'e atfedilen deyimler, Aiskhylos hakkındaki değerlendirmesi, kendi kahramanlarıyla Euripides'in kahramanlarını karşılaştırması ve tarzı hakkında verdiği bilgiler hep bu kitaptan alınmış olmalı.

Aristoteles Poetika'da Sophokles'in tragedyaya getirdiği yenilikleri sıralar: Aktör sayısını ikiden üçe çıkararak kurgunun daha karmaşık olmasına olanak tanıdı. İlk kez sahne dekorlarını kullandı ve o zamana kadar on iki kişiden oluşan koroyu on beş kişiye çıkarttı. Son olarak, Aiskhylos'un getirdiği, yarışmalara katılan üçlemelerde konu birliği olma-

sı şartını kaldırarak konuları birbirinden bağımsız üçlemeler geleneğini başlattı.

Sophokles günlük dilde kullanılan kelimeleri tercih etse de bu doğal dile şiirsel bir nitelik kazandırmıştır. Lirik kısımlar mecazlar bakımından zengindir ancak bunlar Aiskhylos'daki kadar yoğun değildir. Sophokles'in eserleri, efsane evreninin terk edilerek, yerine dünyevi bir evrenin yerleştirildiği birey temelli tragedyalardır. Paranın topluma girmesi ve tanrının yerini alan paralı tüccarların egemenliği altına giren bireyin alınyazısı, Sophokles'in başlıca temalarından biridir. Oyunlarında toplumun baskısı altındaki birey incelenir.

Aristoteles ozanın kahramanlarının, *"Bizim gibi, ama bizden daha soylu,"* olduğuna dikkati çekerek onları beğendiğini söyler. Euripides'te hayatta oldukları gibi canlandırılırlarken, Sophokles'te olmaları gerektiği gibi verilirler. Diğer iki büyük tragedya yazarından farklı olarak, iradeleri başka yönde bile olsa, Sophokles'in kahramanlarının karakteri onları davrandıkları gibi davranmaya zorlar. *Aias, Trakhisli Kadınlar* gibi bazı eserlerinde oyunun başkişisi erken ölünce kurgu biraz yavaşlar gibi olsa da, oyunları zekice kurgulanmış ve çok hareketlidir. Eserlerinde Antigone, Elektra, Deianeira, Tekmessa, İokaste gibi çok sayıda güçlü kadın karaktere yer verir.

Sophokles'in ozanlık yeteneği çağdaşları tarafından takdir edilmiş, ona arı anlamına gelen "melissa" adı takılmıştı. Biyografisini yazan anonim yazar, Aristophanes'in onun hakkında "dudakları balla kaplı", Ksenophon'un da "tragedya ozanlarının en mükemmeli" olduğunu söylediklerini aktarır. Aristoteles *Poetika*'da tragedyayı onun eserleri aracılığıyla inceler.

Sophokles'in dünya görüşüne göre tanrılar üstün ve güçlü, insanlar ise onların karşısında çaresizdir. Winckelmann ozanı anlatmak için, yüzeydeki dalgaların deniz dibindeki

huzuru bozamaması örneğini kullanır. Karakterleri olağanüstü tutkularla kıvranırken, ilahi adalet her seferinde düzeni yeniden kurar. Sophokles'in eserleri birçok çağdaş sanatçıyı etkilediği gibi onlara esin kaynağı da oldu. Richard Strauss Elektra operasını, Igor Stravinsky Kral Oidipus oratoryosunu ondan esinlendiler. Jean Cocteau, André Gide, Jean Giraudoux, Ezra Pound ve Jean Anouilh onun tematolojisinden yararlandılar. Romantik şair Shelley'in 1822'de boğulurken elinde Sophokles'in bir cep baskısını tuttuğu rivayet edilir.

Trakhisli Kadınlar

Eser adını, olayların gerçekleştiği şehrin genç kızlarından oluşan korosundan alır. Yazıldığı tarih hakkında çelişkili görüşler vardır. Bazı araştırmacılar, Euripides'in *Alkestis* tragedyasıyla benzerliklerine bakarak 438'de yazıldığını iddia ederler. Ancak dili ve başkarakterinin oyunun ortalarında sahneden ayrılması, ozanın bu tekniği kullandığı *Antigone* ve *Aias* gibi ilk tragedyalarından biri olduğunu kanıtlar.

Literatürde konusuyla ilgili fazla bilgi yoktur. Arkhilokhos'un bir şiirinde, Deianeira kendisine tecavüze yeltenen Kentauros Nessos'a karşı Herakles'in yardımını ister. Yazarı bilinmeyen *Oikhalia'nın Fethi* destanı Herakles ile İole'nin aşkından, Hesiodos'un *Katalogos*'u da Deianeira'nın zehirli khitonundan söz ederler. MÖ VI. yüzyıl başlarında Bakkhelides'in yazdığı bir şiirde ise, umutsuzca kocasının aşkını yeniden kazanmaya çalışan Deianeira'dan söz edilir.

Oyunun iki ana karakteri, Herakles ile karısı Deianeira sahneyi hiç paylaşmazlar. Her ikisi de sahnede bulundukları süre içinde birbirlerinden söz ederler ve içlerinden hiçbiri öne çıkmaz. Herakles karakteri çok erkeksi, Deianeira karakte-

ri de çok kadınsı özelliklerle donatılmıştır. Bu, aralarındaki çatışmayı daha da keskinleştirir. Kocasına bağımlı kadın bütün enerjisini onun aşkını kazanmaya harcarken, mitolojinin güçlü erkeği de kaba ve saldırgan davranışlarda bulunur.

Zeus'un oğlu Herakles, başı her belaya girdiğinde babasının desteği sayesinde kurtulur. Hellen dünyasının büyük kahramanı köksüz ve yuvasızdır, kendini hiçbir topluluğa ait görmez. Kadınlarla duygusal değil cinsel tutkuya dayanan ilişkiler kurar. Oyunda karakterinin olumsuzlukları öne çıktığı halde, karısı ve oğlu ona karşı sevgi, saygı ve hayranlık duyguları besler.

Deianeira çağının kadın imajına uygun bir karakterdir. İçinde yaşadığı ataerkil toplumun ana ekseni erkek – savaşçı ve evlilik kurumudur. Kendisi de sürekli, güzelliğiyle bağlantılı edilgen bir korku içindedir. Gençliğinde bu güzellik Akheloos ile Nessos gibi canavarların onu arzulamalarına ve zorla sahip olmaya çalışmalarına neden olur. Olgunluğunda ise tükenerek kocasını daha genç kadınlara kaptırmasına yol açar.

Trakhisli Kadınlar, "durumun bilgiye dayalı değişebilirliği" cümlesiyle özetlenebilecek bir ilke etrafında döner. Oyunun karakterleri hep bir şeyleri bilmedikleri için hatalı kararlar verirler, birbirlerini anlayamazlar. Yararlı bilgi her seferinde geri dönülmez bir felaketten sonra elde edilir. Kehanetler bile yanlış anlaşılır ve ancak beklenenden farklı bir şekilde gerçekleşmelerinden sonra mantıklı bir şekilde açıklanabilirler. Aile ve sevgi kavramlarına ters düşen "tutku" kurulu düzeni ve ahlaklı hayatı tehdit eder. Başta Herakles olmak üzere oyunun kahramanları tutkuları yüzünden felaketlere neden olurlar, kendi sonlarına yol açarlar.

Çeviride oyunun aslı (Sir Richard Jebb edisyonu, Cambridge, 1892) kullanıldı. Yapılan çeviri, çağdaş Yunanca: (Kostas Georgousopoulos, Patakis Yayınları, 1996) – (Theodoros Mavropoulos, Zitros Yayınları, 2008) – (Tas-

sos Roussos, Kaktos Yayınları, 1992) – (Aristos Kambanis, Feksi Yayınları, 1911) ve İngilizce (Robert M. Torrance, 1966) – (R. C. Jebb, 1892) çevirileriyle karşılaştırıldı. Açıklayıcı bilgiler okuyucunun dikkatini dağıtmamak için sonnotlar halinde verildi.

Ari Çokona
Ağustos 2014

TRAKHİSLİ KADINLAR

Kişiler

DEİANEİRA	Herakles'in eşi
SÜTNİNE	
HYLLOS	Herakles'in oğlu
KORO	Trakhisli kadınlar
HABERCİ	
LİKHAS	Herakles'in habercisi
YAŞLI ADAM	
HERAKLES	

Prologos
(1–93)

(Herakles'in Trakhis'teki evinin önü. Deianeira sütninesinin eşliğinde evden çıkar.)

DEİANEİRA

Kadim bir söz vardır[1] insanların dilinden düşmeyen.
Sonlarını görmeden bilinemez, ölümlülerin
hayatlarını mutlu mu yoksa mutsuz mu yaşadıkları.
Ama ben, Hades'e varmadan da biliyorum
hayatımın mutsuz ve çekilmez olduğunu.
Daha Pleurona'da,[2] babam Oineas'ın[3] sarayında
bir genç kızken, Aitolialı kadınlar içinde bendim
evlilik yüzünden en büyük korkuları tadan.
Nişanlım Akheloos[4] bir nehirdi. Üç farklı kılığa
bürünerek istemişti beni babamdan.
Bazen capcanlı bir boğa, bazen alacalı
kıvrak bir yılan, bazen de öküz kafalı
bir insan kılığına girerek geliyordu.
Gür sakalından çeşme misali sular akıyordu.
Gerdeğe böyle bir nişanlıyla girmeyi beklerken,
gelin yatağında yanıma uzanacağı anı
düşündükçe ölmeyi diliyordum.
Sonunda şansım yaver gitti.
Zeus ile Alkmene'nin şanlı oğlu[5]

onunla mücadele etti, beni kurtardı.
Nasıl bir kavgaydı tutuştukları
göremedim, bilemiyorum.
Yüreği titremeden seyredenler anlatsın.
Güzelliğim felaketler getirecek[6] korkusuyla
nutkum tutulmuş izliyordum olan biteni.
Yarışmaların koruyucusu Zeus iyi sonuçlandırdı
kapışmalarını, bu sona iyi denebilirse.
Herakles zaferinin ödülü olarak[7] eş aldığından
beri beni, korkularımı korkuyla besleyerek
onun için endişeleniyorum. Bir gecenin getirdiği acıyı
ertesi gece götürüyor. Çocuklarımızı,
mülkünü ekimden hasada gören, kısmetine
sapa tarla düşmüş çiftçi misali az görüyor.
Erkeğim gidip geliyor ve her zaman,
bir yerlerde, birilerinin hizmetinde.
Yapmakla yükümlü olduğu kahramanlıklar[8]
bitti ya, şimdi daha da çok korkuyorum.
İphitos'u[9] öldürdüğünden beri sürgün yaşıyoruz
Trakhis'te[10] ve bir yabancının evinde
konuk edilmekteyiz. Kimse bilmiyor
erkeğimin nerelere çekip gittiğini.
Kayboldu beni endişeye boğarak.
İçime doğdu, başı büyük belada olmalı!
Az buz değil, on beş ayı geçiyor
haberini almayalı. Başı büyük belada olmalı!
Giderken bıraktığı kehanet öyle kötü ki
bütün kalbimle dua ediyorum,
tanrılar sonunu iyi etsin diye.

SÜTNİNE

Hanımım Deianeira, acını gözyaşlarına boğarak
Herakles'in yokluğuna inlediğini çok gördüm.
Kölelerin efendilerine nasihat etmesine itirazın
yoksa, sana düşüncelerimi açmak istiyorum.

Tanrının inayetiyle çok sayıda çocuğun var,
kocanı bulması için neden birini göndermiyorsun?
Hatta bu iş için en uygunu Hyllos'tur,
babasına neler olduğunu ve şimdi
nerede olduğunu merak ediyorsa eğer.
İşte, tam vaktinde, aceleyle yürüyor o da
evine doğru. Doğruysa konuştuklarım
ve hak veriyorsan bana konuş oğlunla.
(*Hyllos, seyircilerin sağında kalan parodostan sahneye girer.*)

DEİANEİRA
Oğlum, evladım benim! Sıradan insanlar bile
bazen bilgece konuşur. Bu köle kadın da
özgürlere yaraşır bir laf etti demin.

HYLLOS
Ne dedi? Söyle bana söylenebilecek bir lafsa eğer.

DEİANEİRA
Baban gurbetteyken, çok ayıpmış
onun hakkında hiçbir şey bilmemen!

HYLLOS
Söylentilere inanırsak, ona neler olduğunu biliyorum.

DEİANEİRA
Neler diyormuş söylentiler, nerelerdeymiş baban?

HYLLOS
Geçen yıl, uzun bir süre boyunca
Lidyalı bir kadının[11] kölesiymiş, diyorlar.

DEİANEİRA
Daha neler duyacağız? Bu da mı gelmiş başına?

HYLLOS
Söylentilere göre, daha sonra tekrar özgürlüğüne kavuşmuş.

DEİANEİRA
Neredeymiş peki? Yaşıyor mu, yoksa ölü mü?

HYLLOS
Euboia'da, Eurytos'un[12] şehrindeymiş.
Şehri kuşatıyor, ya da kuşatmak üzereymiş.

DEİANEİRA

Oğlum, babanın bu şehirle ilgili
korkunç kehanetini biliyor musun?

HYLLOS

Nasıl bir kehanetmiş bu, benim haberim yok.

DEİANEİRA

Hayatı burada sona erecekmiş, ama
son sınavdan alnının akıyla çıkarsa,
kalan ömrünü huzur içinde geçirecekmiş.
Bunca zor durumda olduğuna göre,
babanın yardımına koş oğlum.
O kurtulursa bizler de kurtuluruz,
[yoksa mahvoluruz onunla birlikte].[13]

HYLLOS

Gidiyorum anne, daha önceden bilseydim
bu kehaneti, çoktan yanındaydım şimdi.
[Babamın hep yaver giden talihi yüzünden, daha önce
onun için endişelenmeye gerek duymamıştık.]
Şimdi biliyorum ve hakkında bütün gerçekleri
öğrenene kadar araştırmayı sürdüreceğim.

DEİANEİRA

Haydi oğlum, yola çık artık! İyi haberler
gecikmiş bile olsa, ne öğrensek kârdır.

Parodos[14]
(94–140)

*(Hyllos eve girer. Trakhisli genç kadınlardan
oluşan koro sahneye çıkar.)*

KORO

Yıldızlı gecenin doğurup **Strophe I**
gün sonunda uykuya yatırdığı,
alevler içindeki Güneş'e,[15]

Güneş'e sesleniyorum.
Söyle bana nerede,
nerede Alkmene'nin oğlu?
Deniz geçitlerini parlak ışınlarıyla saran,
uçsuz bucaksız topraklara uzanan,
gözleri herkesten iyi gören sen, söyle bana.

Yüreğimi burkan haberler duyuyorum! **Antistrophe I**
Herkesin arzuladığı Deianeira,
mahzun bir kuş misali,
kirpiklerini acının gözyaşlarıyla
ıslatmadan uykuya dalamıyormuş.
Kafasında gurbetteki eşine dair
korkular kurgulayarak,
düğün yatağında yapayalnız,
kötü şeyler olmasını bekliyormuş.

Geniş ummanda, yorulmak bilmez **Strophe II**
borayla lodosun kaldırdığı
sayısız dalga durmadan gidip gelir.
Kadmos'un oğlu[16] da,
çileli yaşamında,
Girit denizindeymiş gibi,
kâh dibe batar, kâh yükselir.
Ama tanrılardan biri,
hiç sektirmeden, her seferinde
onu ölümden sakınır.[17]

Saygıda kusur etmeden **Antistrophe II**
sana itirazım var. Umudunu
yitirmemelisin bana kalırsa,
çünkü her şeye kadir
kralımız Kronos'un oğlu,
insanlara hayatı dertsiz bağışlamadı.

İyiliklerle kötülükler
Ayı takımyıldızının
dairesel döngüsü gibi
çevremizde döner durur.

Epodos

Ölümlüler için ne yıldızlarla
bezeli gece, ne felaketler,[18]
ne de zenginlikler baki kalır.
Mutlulukla yoksunluk birden
kaybolup tekrar ortaya çıkarlar.
Beni dinle kraliçem,
umudunu hep canlı tut.
Zeus hiçbir zaman esirgemedi
şefkatini evlatlarından.

1. Epeisodion
(141–204)

DEİANEİRA
Buraya, başıma gelenleri duyduğun için geldin
sanırım. Ancak kalbimin ne kadar incindiğini,
aynı duyguları yaşayarak öğrenmeni
dilemem. Şimdi beni anlayamazsın.
Gençler rüyalarını öyle tarlalarda yetiştirir ki,
ne yazın kavurucu sıcağı, ne fırtınalar,
ne de çılgın rüzgârlar onları etkiler.
Keyif içinde zahmetsiz bir hayat yaşadıktan
sonra, genç kız kadın olur ve gecelerini
kocasıyla çocukları için endişeler doldurur.
Dertlerimin boyutunu, onları sadece
kendi dertleriyle kıyaslayan
biri anlayabilir. Sıkıntılarıma
çok ağladım, ama sana bugüne kadar

gizli tuttuğum bir şeyi anlatacağım.
Herakles son yolculuğuna çıkarken,
bana isteklerini bildiren bir yazı bıraktı.
Daha önce yolculuğa çıktığında
hiç öyle bir şey yapmamıştı. O zamanlar,
ölmeye değil zaferler kazanmaya gidiyordu.
Oysa bu kez, ölüm yakasına yapışmış gibi,
mirasından bana neler düştüğünü,
toprağını çocuklarına nasıl
paylaştıracağını vasiyet etti
ve o günden itibaren on beş aylık
bir mühlet verdi. Bu süre içinde
ya ölecek, ya da zaman engelini aşarsa,
hayatının kalanını dertsiz yaşayacak.
Dediğine göre, tanrı görevlerini
sona erdirmek istiyormuş ve bunu
Dodone'deki kutsal meşeden[19]
havalanan iki güvercine söyletmiş.
Şimdi, artık kutsal kehanetin
gerçekleşmesinin zamanı geldi.
İyi huylu ve cesur eşimden mahrum
kalacağım diye, tatlı uykumdan
korkuyla uyanıyor, tir tir titriyorum.

KORO

Artık felaketlerden söz etme, karşıdan başında çelenkle[20]
iyi haberler getiren birinin geldiğini görüyorum.
(*Sahneye yaşlı bir adam olan haberci girer.*)

HABERCİ

Hanımım Deianeira, endişelerini
gidermeye geldim. Alkmene'nin oğlu hayatta,
savaşta galip geldi ve ülkenin tanrılarına
sunmak üzere bol ganimet getiriyor.

DEİANEİRA

Ne diyorsun yaşlı adam? Nasıl bir haberdir bu getirdiğin?

HABERCİ

Eşin zafer kazandı ve gıpta edilen
bir kahraman gibi dönecek evine.

DEİANEİRA

Bu haberi yabancılardan mı yoksa bizimkilerden mi aldın?

HABERCİ

Haberci Likhas öküzlerin otladığı bir otlakta
halka ilan ederken duydum. Ben de haberi
sana ilk duyuran olmak ve ödülümü
almak için olanca gücümle koşarak geldim.

DEİANEİRA

Haberler iyiyse neden bir an önce gelmiyor?

HABERCİ

O kadar kolay değil hanımım.
Malialılar[21] çevresini sardı, ona sorular
soruyor, geçmesine izin vermiyorlar.
Herkes bir şeyler öğrenmek istiyor
ve istediğini duymadan onu bırakmıyor.
O da elinde olmadan geride kaldı,
ama birazdan önünde göreceksin.

DEİANEİRA

Oite'nin[22] el değmemiş otlaklarına hükmeden Zeus,
geç de olsa bizi mutluluğa boğdun.
Sarayın içinde ve avluda türküler
yakın kadınlar. Büyük mutluluk
verdi bana bu beklenmedik haber.

1. Stasimon
(205–224)

KORO

Sarayda yankılansın — Yporhema[23]
neşeli düğün şarkıları,

yükselsin okçuların ustası
Apollon'a doğru
delikanlıların gür sesi.
Bakireler, sizler de
Apollon'un kız kardeşi,
çifte meşale taşıyan,
ceylan avcısı Ortygialı[24] Artemis'e
ve onun komşusu Nymphelere
şükran şarkıları söyleyin.

Mutluluğumdan uçuyorum
ve ruhuma hükmeden aulosun[25]
peşinden gideceğim. İşte, beni sarsıyor
sarmaşık[26] ve evoi evan[27] haykırışlarıyla
çılgın Bakha dansına sürüklüyor.

İo, İo,[28] Paian!
Bak, bak sevgili hanımım!
Her şey gözlerinin önünde
apaçık sergileniyor.

2. Epeisodion
(225–496)

(*Sahnenin sol tarafından köle kadınlar eşliğinde haberci Likhas girer.*)

DEİANEİRA
Sevgili dostlarım, iyi bir gözcü gibi
gözlerimden kaçmadı[29] bu tarafa doğru gelen alay.
Bunca geç gelen haberciyi selamlıyorum,
eğer bizi mutlu edecek haberler getirdiyse.

LİKHAS
İyi haberlerle geldik, sen de iyi
karşıladın bizi. Her güzel iş övgüyü
ve yürekten gelen sözleri hak eder hanımım.

DEİANEİRA
Hey değerli insan, her şeyden önce öğrenmek
istediğimi söyle! Herakles'e sağ kavuşacak mıyım?
LİKHAS
Ondan ayrıldığımda hayatta,
sağlıklı ve güçlüydü.
DEİANEİRA
Buralarda mı yoksa yabancı bir ülkede miydi, söyle!
LİKHAS
Euboia'nın bir sahilinde[30] kurban kesiyor
ve Kenaios[31] Zeus'a meyveler sunuyordu.
DEİANEİRA
Bir zaferin adağı mı, yoksa kehanet için miydi kurbanlar?
LİKHAS
Bir zaferin adağıydı. Silahlarıyla fethettiği
bu köle kadınların ülkesini kuşatırken adadığı!
DEİANEİRA
Tanrılar aşkına, bu kadınlar da kim ve nereli?
Acınacak durumda görünüyorlar.
LİKHAS
Eurytos'un ülkesini yağmalarken
kendisi ve tanrılar adına esir aldı onları.
DEİANEİRA
Demek ki bu şehri ele geçirmek için
gereksiz yere bunca zaman harcamış!
LİKHAS
Hayır! Dediğine göre, Lidyalıların yanında
uzun süre özgür değil, köle olarak yaşamış.
Zeus'un arzusu buymuş, kınaman
ya da yorum yapman doğru değil hanımım.
Barbar kraliçe Omphale satın alarak onu
bir yıl boyunca yanında tutmuş.
Çok aşağılandığını hissederek,

felaketine neden olan kişiyi, karısı
ve çocuklarıyla birlikte cezalandırmaya,
bu hakaretin öcünü almaya yemin etmiş.
Yeminini çiğnememiş, sadık kalmış ona.
Cinayetten arındıktan sonra, yabancı
bir orduyla[32] Eurytos'un şehrine saldırmış,
çünkü dertlerinin tek suçlusu oymuş gözünde.
Herakles, elinde hedefini şaşmaz oklarıyla
eski bir dostu olarak evine konuk gittiğinde,
Eurytos ona hakaret etmiş, okçulukta
oğullarıyla yarışamayacağını, başkalarına
özgür bir insan gibi değil, köle gibi
hizmet ettiğini[33] söylemişti. Sarhoş olduğu
bir akşam da emir verip sokağa attırmıştı.
Buna kızan Herakles, bir gün Tiryns Dağı'nın
eteklerinde otlayan atlarını aramaya çıkan
[Eurytos'un oğlu] İphitos'u,
başka tarafa baktığı bir anda
yüksek bir tepeden yuvarlamış.
Hepimizin babası Kral Zeus bu hareketine
çok kızmış, köle olarak satılmasını buyurmuş.
Kabullenememiş oğlunun bir adamı
hileyle öldürmesini. Arkadan
saldırarak değil de yiğitçe öldürseydi,
haklı cezalandırmayı affederdi.
Çünkü tanrılar hybrisi[34] kabul etmezler,
küstahlık edenler Hades'i boylar
ve şehirleri düşmanların eline geçer.
Şunlara bak, bir zamanlar mutluyken
şimdi mutsuzluğa mahkûm edilerek
sana gönderildiler. Kocana sadık
kalarak emirlerini yerine getiriyorum.
O da ele geçirdiği şehir için

herkesin babası Zeus'a kurban
sunduktan sonra mutlaka sana gelecek.
Sana söylediklerimin en güzeli de bu!

KORO

Kraliçem, dinleyip gördüklerinle
ne kadar mutlu olduğun apaçık ortada.

DEİANEİRA

Eşimin savaşlardan muzaffer çıktığını duyar da
bütün kalbimle nasıl mutlu olmam?
Onun sevinciyle nasıl sevinmem?
Ama sağduyulu düşünenler, mutlu olanların
bir gün felaketlerle yüzleşebileceğini bilirler.
Bir zamanlar özgürken şimdi kaderlerine
kölelik düşen bu zavallıların
yabancı bir ülkede, evsiz ve babasız
süründüğünü görmek, yüreğimi
büyük bir acımayla dolduruyor dostlarım.
Zaferler bağışlayan Zeus, evlatlarıma
böylesine sert davranma, davranacaksan da
ne olur, bunu ölümümden sonrasına bırak.
Onlara baktıkça çok korkuyorum.
Sen kimlerdensin bahtsız kız?[35] Bakire misin,
yoksa çocukların mı var? Soylu bir ailenin
el üstünde tutulmuş kızına benziyorsun.
Sahi Likhas, kim bu kız? Hangi babanın
tohumuyla hangi anneden doğmuş, söyle bana!
Onu görür görmez herkesten çok acıdım,
yaşadığı felaketin bilincinde görünüyor.

LİKHAS

Bana neden soruyorsun? Ben nereden bileyim?
Belki de oranın soylu bir ailesindendir.

DEİANEİRA

Kralın ailesinden, Eurytos'un kızı olabilir mi?

LİKHAS

Bilmiyorum, çünkü fazla soru sormadım.

DEİANEİRA

Ona seslenen arkadaşlarından adını da mı duymadın?

LİKHAS

Hayır, ben işimi sessizce yaptım.

DEİANEİRA

Konuş, zavallı kız! Kendin hakkında bir şeyler söyle.
Kim olduğunu bilmemek beni üzüyor.

LİKHAS

Daha önce olduğu gibi şimdi de
ağzını açıp tek kelime konuşmayacak.
Zavallı kız, rüzgârların dövdüğü
ülkesinden ayrıldığı andan itibaren,
başına gelen felaketin ağırlığıyla
hiç ara vermeden ağlıyor. Kaderi
çok kötü ve biraz şefkate ihtiyacı var.

DEİANEİRA

Bırak o zaman saraya girsin ve istediği gibi
davransın. Yaşadığı üzüntüler ona yeter,
bir de ben üzmeyeyim onu. Haydi,
hep birlikte saraya girelim öyleyse,
[Likhas] sen istediğin yere gidersin
ben de [kocamı karşılamak için] hazırlıklara başlarım.

(*Likhas ile köle kadınlar saraya girerler. Deianeira da onların peşinden gitmeye hazırlanırken haberci onu durdurur.*)

HABERCİ

Biraz bekle de, diğerleri yanımızda değilken
evini kimlere açtığını söyleyeyim.
Senden gizledikleri gerçekleri öğrenmen
gerekir ve ben her şeyi biliyorum.

DEİANEİRA

Neler oluyor? Neden kestin yolumu?

HABERCİ

Dur ve beni dinle! Daha önce hiç yalan
söylemedim, şimdi de niyetim yok söylemeye.

DEİANEİRA

Diğerlerini de çağıralım mı? Yoksa sadece bana
ve yanımdakilere mi konuşmak istiyorsun?

HABERCİ

Sen ve yakınların yeter, diğerleri kalsın.

DEİANEİRA

Yalnız kaldığımıza göre, söyle ne söyleyeceksen!

HABERCİ

Bu adamın az önce söylediklerinin
hiçbiri doğru değil. Ya sana yalan konuştu,
ya da diğerlerine karşı iyi bir haberci değildi.

DEİANEİRA

Ne diyorsun? Aklında olanları açıkça anlat,
çünkü hiçbir şey anlamadım söylediklerinden.

HABERCİ

Bu adam, şahitler huzurunda, Herakles'in
az önceki kız yüzünden Eurytos'u öldürüp
Oikhalia'nın yüksek kulelerini ele geçirdiğini
söyledi az önce. Eros aklını çelerek,
silahlarını kuşanıp savaşa girmeye ikna etmiş.
Herakles'in yaptıkları, Lidya'da Omphale'nin
kölesi olarak gururunun incinmesiyle
ya da İphitos'u yardan iterek öldürmesiyle
ilgili değil. Senden gerçekleri gizliyor,
sana yalan söylüyor. Kızıyla gizlice
aşk yaşama isteğini Eurytos'a kabul
ettiremeyince, saçma bir bahane
uydurarak ülkesine saldırdı. [Orada kral
Eurytos'tu, onu öldürüp] şehri yağmaladı.
Gördüğün gibi, şimdi geri dönüyor
ve kızı senin yanına, saraya gönderiyor.
Kızı kölen olması için gönderdiğine inanma.
İkisi tutkuyla kıvranırken bu pek mantıklı değil.
Tesadüfen Likhas'tan duyduklarımı

sana bildirmek görevimdi hanımım.
Bunları Trakhis agorasında benimle birlikte
birçok kişi daha duydu, denetleyebilirsin.
Söylediklerimin hoşuna gitmediğini
biliyorum, üzgünüm ama hepsi gerçek.

DEİANEİRA

Ah ne kadar bahtsızım! Neler geldi başıma!
Evime nasıl bir gizli felaketi kabul ettim?
Demek ki habercinin yemin ettiği gibi
adsız bir kız değilmiş getirdiği.

HABERCİ

Görünüşü olduğu kadar soyu da seçkin!
Eurytos'un öz kızı, adı İole.
Ama haberci anne babasından hiç söz etmedi,
öğrenmek için adını sormamış güya.

KORO

Kötülüklerini gizlice yapanlar başta
olmak üzere bütün kötüler kahrolsun!

DEİANEİRA

Kadınlar, neler yapayım şimdi?
Perişan etti beni duyduklarım.

KORO

Haberciye gidip tekrar sor.
Onu sıkıştırırsan gerçeği söyler belki.

DEİANEİRA

Doğru söylüyorsun, öyle yapacağım!

HABERCİ

Ben ne yapayım? Dönmeni bekleyeyim mi?
(*Likhas saraydan çıkarak sahneye girer.*)

DEİANEİRA

Bekle! Adamı çağırmama gerek kalmadı,
buraya kendiliğinden geliyor.

LİKHAS

Herakles'e ne söylememi emrediyorsun hanımım?
Gördüğün gibi, yola çıkmak üzereyim.

DEİANEİRA
Geç geldiğin gibi, erken de ayrılıyorsun.
İki çift laf etmeye fırsat bulamadık!
LİKHAS
Bir şeyler sormak istiyorsan, emirlerine amadeyim.
DEİANEİRA
Bana doğruyu söyleyeceğine yemin eder misin?
LİKHAS
Büyük Zeus şahidim olsun, bütün bildiklerimi
söyleyeceğim.
DEİANEİRA
Buraya getirdiğin kadın kimdi?
LİKHAS
Euboialı bir kız, anne babasını tanımıyorum.
HABERCİ
Bana baksana! Sen kiminle konuştuğunu sanıyorsun?
LİKHAS
Bu soruyu neden sordun ki?
HABERCİ
Aklın varsa, soruma cevap verecek cesareti de bulursun!
LİKHAS
Gözlerim beni yanıltmıyorsa eğer,
Oineas'ın kızı, Herakles'in eşi efendim
Kraliçe Deianeira'yla konuşuyorum.
HABERCİ
İşte tam olarak bunu duymak istiyordum. LİKHAS
Efendin olduğunu söyledin, öyle mi? Evet, öyle.[36]
HABERCİ
Peki efendine yalan söylediğin ortaya çıkarsa
kendine hangi cezayı uygun görürsün?
LİKHAS
Ne yalanı? Nasıl bir kurnazlık düşünüyorsun?
HABERCİ
Kurnazlığı ben değil, asıl sen düşündün!

LİKHAS
Gidiyorum! Oturup seni dinlemekle aptallık etmişim!
DEİANEİRA
Sorduklarıma kısa ve açık cevaplar vermeden hiçbir yere gidemezsin.
LİKHAS
Ne soracaksan sor artık! Konuşmayı çok seviyorsun.
DEİANEİRA
Getirdiğin şu esir kız, kimi kastettiğimi anladın değil mi?
LİKHAS
Anladım tabii, neden sordun?
DEİANEİRA
Yüzüne bakarak tanımadığını söylediğin bu kızın,
Eurytos'un kızı İole olduğunu söylüyormuşsun!
LİKHAS
Kimlere söylemişim? Benden öyle bir şey
duyduğunu söyleyecek tanığın var mı?
DEİANEİRA
Büyük bir kalabalığın önünde,
Trakhis agorasının ortasında söylemişsin.
LİKHAS
Evet, orada başkalarından duyduğum söylentileri
aktarıyordum. Ama söylenti başka, gerçek olaylar başka.
DEİANEİRA
Ne söylentisi? Yanında Herakles'in yeni eşini
getirdiğine dair yeminler ediyormuşsun!
LİKHAS
Ben mi yeni eşten bahsetmişim? Söyle sevgili
hanımım, sana bunları aktaran yabancı kim?
DEİANEİRA
Bunları aktaran, Herakles'in Lidyalıların hakareti
yüzünden değil, bir kızın sevdası yüzünden
koca bir şehri yakıp yıktığını duyan biridir.

LİKHAS

Bu adama boş ver hanımım! Sağduyulu
insanlara delilerle sohbet etmek yakışmaz.

DEİANEİRA

Oite'nin ormanlık zirvelerine yıldırımlar yağdıran
Zeus adına gerçekleri saklama benden.
İnsan doğasını tanımayan, herkesin
farklı şeylere sevinip üzüldüğünü
bilmeyen aptal biriyle konuşmuyorsun.
Eros'a karşı koyan ve bir boksör[37] gibi onunla
dövüşmeye kalkanlar iyi düşünmemişlerdir.
O, tanrılara bile kafasına estiği gibi hükmederken,
bana ve diğer kadınlara neden hükmetmesin?
Demek ki sevda hastalığına kapılan eşime
ve beni hiçbir şekilde aşağılamayan,
zarar vermeyen bu kadına kızmaya
kalkarsam akılsızlık etmiş olurum.
Sorun burada değil. Sana yalan konuşmayı
Herakles öğrettiyse kötü bir ders almışsın,
ama başkalarına iyi görünmek için kendiliğinden
yalan söylüyorsan sonunda sen kötü olacaksın.
Bana gerçeği söyle! Özgür bir insanın
adının yalancıya çıkması en ağır utançtır.
Benden kaçmaya çalışma, başaramazsın.
Söylediklerini duyan birçok insan var,
bana yetiştirirler. Boşuna endişeleniyorsun,
beni üzüntüye boğan gerçeği bilmemektir,
bilmek nasıl bir zarar verebilir ki?
Herakles bugüne kadar birçok kadınla yattı.
Hiçbirine ağır bir laf söylemedim, hakaret etmedim
Aşkıyla kıvranmasına karşın, bu kıza da
laf etmeyeceğim, çünkü görür görmez acıdım ona.
Mahvına muhteşem güzelliği neden oldu.

Öyle bir şey istemediği halde, ülkesi
yağmalandı, halkı özgürlüğünü yitirdi.
Biz yine de bütün bunları unutalım.
Sana tavsiyem, yalanlarını başkasına sakla,
bana karşı daima dürüst ol.

KORO

Dinle onu, doğru konuşuyor! Sonradan
pişman olmazsın, ben de minnet duyarım sana.

LİKHAS

Sevgili hanımım, ölümlüsün ve ölümlüler gibi
doğru düşünüp ölçülü konuştuğunu gördüğüm için
sana her şeyi anlatacak, hiçbir şey gizlemeyeceğim.
Durum habercinin anlattığı gibi!
Herakles bu kız için deli divane oluyor
ve onun yüzünden babasının ülkesi Oikhalia'yı
silah gücüyle fethederek baştan başa yakıp yıktı.
Ama hakkını da yemek istemem,
yaptıklarını inkâr etmediği gibi,
senden gizli tutmamı da istemedi.
Eğer yaptığım yanlışsa, sözlerimle seni üzmek
istemediğim için, bu yanlışa ben düştüm.
Şimdi bütün gerçeği öğrendiğine göre,
senin ve kocanın ortak iyiliği için
kadını kabullen ve daha önce ona
verdiğin sözleri tutmaya özen göster.
Herakles her zaman ve her yerde galip geldiği
halde, bu kıza olan aşkına yenik düştü.

DEİANEİRA

Ben de senin gibi düşünüyorum ve öyle
davranacağım. Ne sevda illetiyle başa çıkabilir,
ne de benden güçlü tanrılara karşı koyabilirim.
Şimdi saraya girelim de sana talimatlarımı
ve getirdiğin armağanların karşılığını vereyim.

Bunca görkemli bir alayla gelirken
ellerin boş geriye dönmen yakışık almaz.
(*Deianeira ve Likhas saraya girerler, yaşlı haberci de sol parodostan çıkar.*)

2. Stasimon
(497–530)

KORO

Strophe

Afrodit hep büyük zaferler kazanır.
Tanrılara yaptıklarını bir kenara bırakıyor,
Kronos'un oğlunu, kapkaranlık Hades'i
ya da yeryüzünü sarsan Poseidon'u
nasıl kandırdığına hiç değinmiyorum.
Size, hangi güçlü kuvvetli erkeklerin
bu kadınla evlenmek için yarıştığını,
ödülü kazanmak üzere
tozlu ve kanlı yarışmalara
nasıl girdiklerini anlatacağım.

Antistrophe

Bir yanda Oiniadai[38] ülkesinden,
uzun boynuzlu boğa kılığında
büyük bir nehir olan Akheloos,
diğer yanda Bakhos'un ülkesi Thebai'den,
ellerinde oklar ve mızraklar taşıyan,
kocaman sopasını sallayan Zeus'un oğlu.
İkisi de rüzgâr gibi meydana koşarak,
güzel bakire için kavgaya tutuştular.
Tutkulu birleşmelerin koruyucusu
Kypris,[39] mücadeleye hakemlik ediyordu.

Epodos

Eller oklara, oklar boynuzlara çarptı,
büyük gürültü koptu.

Birbirlerine arkadan sarılıyor,[40]
yere yıkılıyorlardı.
Kafaları çarpışıyor,
acı dolu iniltiler çıkarıyorlardı.
Dünya güzeli sevimli bakire,
yakın bir tepede oturmuş,
koynuna gireceği kavganın galibini bekliyordu.
Anlattıkları gibi aktarıyorum,
gelin kaygılı gözlerle,
kendisini anasının koynundan
yetim ceylan yavrusu gibi
koparmaya çalışmalarını izliyordu.

3. Epeisodion
(531–632)

(*Sahneye Deianeira çıkar. Arkasında ahşap bir kutu taşıyan bir genç kız vardır.*)

DEİANEİRA

Yabancı yola çıkmadan, hâlâ sarayda
köle kadınlarla konuşurken,
acılarımı sizinle paylaşmak
ve nasıl bir çare düşündüğümü
anlatmak için gizlice dışarı çıktım.
Genç kızı –daha doğrusu genç kadını–
gemilerin aşırı yükleri misali, yüreğimi
boğan çekilmez bir yük gibi kabullendim.
Şimdi aynı yatakta, ikimiz de kocamın
bizi koynuna almasını bekleyeceğiz.
Size göre sadık ve iyi bir insan olan Herakles,
bunca yıllık sadakatimi öyle ödüllendirdi.
Onulmaz bir illete yakalandı diye

ona kızmak istemesem de, kocasının
sevgilisiyle aynı evde yaşamaya, aynı yatağı
paylaşmaya hangi kadın razı olabilir?
Kızın gençliği çiçek açarken ben pörsüyorum.
Erkekler de arzuyla tutuşan elleriyle kokulu çiçekleri
koparırken, olgun meyveleri bir kenara iterler.
Herakles benim sadece kocam, oysa onun erkeği
olacak diye korkuyorum. Ama daha önce de
söylediğim gibi, doğru değil sağduyulu bir kadının
öfkeye kapılması. Ben de size, acımı dindirmek
için bulduğum çareyi anlatacağım dostlarım.
Uzun yıllar önce bir canavarın verdiği
ve bronz kapta sakladığım bir armağan var.
Daha çocukken, göğsü kıllı Kentauros[41] Nessos
can çekişirken, yaralarından akan kanı toplamıştım.
Ücret karşılığında, derin yataklı Euenos
Nehri'nde, kürek ya da yelken kullanmadan,
insanları karşıya geçiriyordu.
Evlendikten sonra, babamın sarayından
ayrılırken, Herakles beni onun sırtına yüklemişti.
Tam karşıya geçerken, nehrin tam ortasında
bana uygunsuz el hareketleri yaptı.
Çığlığım üzerine Zeus'un oğlu dönerek
ciğerlerini parçalayan kanatlı bir ok attı.
Canavar can çekişirken bana seslendi:
"Yaşlı Oineas'ın kızı, beni dinle!
Nehirden karşıya geçirdiğim son yolcu
olduğun için sana bir armağanım var.
Herakles'in Hydra'nın zehirli kanına[42]
daldırdığı okla ölmek üzereyim.
Yaramdan akan pıhtılaşmış kanı
toplarsan, kocan ömür boyu
sana bağlı kalacak, hiçbir kadını

senden fazla sevmeyecek."
Sevgili dostlarım bu kanı uzun yıllar
boyunca evimde sakladığımı hatırladım
ve Nessos'un tavsiyelerine uyarak
bunu Herakles'in bir elbisesine sürdüm.
Kötülük yapmasını bilmem, öğrenmek de istemem
ve kötülüklerden medet umanlardan nefret ederim.
Sadece genç kızı unutturarak kocamı yeniden
kazanmak için büyülü iksirlere başvurdum.
Planladıklarım hayırlı sonuçlar verir umarım,
aksini düşünüyorsan söyle yapmayayım.

KORO

Söylediklerinin doğruluğundan eminsen
bizce de düşüncen kötü değil.

DEİANEİRA

Doğruluğundan eminsem de,
bu konuda deneyimli değilim.

KORO

Deneyim uygulamayla kazanılır. Doğruluğundan
emin olsan bile denemeden bilemezsin.
(*Sarayın kapısından çıkan Likhas kadınlara*
doğru gelir.)

DEİANEİRA

Şimdi göreceğiz! Likhas'ın aceleyle
buraya doğru geldiğini görüyorum.
Sırrım aramızda gizli kalsın! Karanlık
utançları sakladığında, utanmaya gerek kalmaz.

LİKHAS

Neler yapmamı istiyorsun Oineas'ın kızı?
Oldukça geç kaldım, gitmem gerekiyor.

DEİANEİRA

Sen köle kadınlarla konuşurken
ben de boş durmadım Likhas.

Kendi ellerimle dokuduğum şu gömleği[43]
armağan olarak kocama götür.
Verirken de kendisinden önce kimsenin
giymemesi gerektiğini vurgula.
Üzerine geçirip sunağın başında
tanrılara bir boğa kurban etmeden,
gömleği güneş ışınları, ocağın
ve sunağın alevleri katiyen görmemeli.
Adağım var, evine sağ salim döndüğünde
ya da iyi olduğunu duyduğumda,
kurban töreninde bu gömleği giyip
tanrılara yeni elbisesiyle görünsün istiyorum.
Armağanı benim gönderdiğime inanması için
işaret olarak göstermek üzere şu yüzüğü de al.
Git artık ve habercilerin haberleri hiç değiştirmeden
iletmelerini buyuran töreye sadık kal.
Ben de, kocam da sana minnet duyacağız
ve bu işten çifte kazancın olacak.

LİKHAS

Hermes'in sanatına[44] hizmet ettiğime göre
sana karşı hiçbir yanlışım olmayacak.
Kutuyu teslim aldığım haliyle verecek,
sözlerini hiç değiştirmeden aktaracağım.

DEİANEİRA

Yola çık artık. Sarayda olan biten
her şeyi ayrıntılarıyla biliyorsun.

LİKHAS

Biliyorum ve ona hiçbir sorun olmadığını söyleyeceğim.

DEİANEİRA

Yabancı kadını nasıl karşıladığımı ve ona
nasıl davrandığımı kendi gözlerinle gördün.

LİKHAS

Öyle iyiydin ki, kalbim sevinçle doldu.

DEİANEİRA

Ona başka ne diyebilirsin?
Bana karşı duygularını öğrenmeden
aşkımı ona belli etmekten korkuyorum.

(*Likhas elinde kutuyla gider, Deianeira da saraya girer.*)

3. Stasimon
(633–662)

KORO

Strophe I

Dağlarla denizlerin
termal kaynaklarında,
Oite'nin kayalık yamaçlarında,
altın örekeli Afrodit'in yüzdüğü
Maliakos Körfezi sahillerinde,
bütün Yunanlıların toplandığı
Thermopylai'de[45] yaşayan sizler.

Antistrophe I

Tatlı dilli aulos, birden
melodisini değiştirerek,
acıklı ezgiler yerine Mousalardan
esinlenmiş ilahi bir müzik çalacak.
Zeus ile Alkmene'nin oğlu,
omzunda yiğitliğinin tanığı
ganimetler taşıyarak evine dönüyor.

Strophe II

On iki ay boyunca,[46]
uzak denizlerde dolaşırken,
ondan hiç haber almadan
dönüşünü bekledik.
Sevgili eşi gözyaşlarına boğuluyor,

üzüntüsünden kahroluyordu.
Nihayet Ares azgınlığını doyurdu da
zavallının acısına son verdi.

Antistrophe II

Gelsin, gelsin artık!
Kürek çekmeye ara vermeden,
hiçbir yerde durmadan
gemi limana girsin artık.
Kurban sunduğu söylenen adayı
terk ederek, arzuları kabarmış
ve Kentauros'un vaadine göre sevda
iksirlerine sıvanmış olarak gelsin artık.

4. Epeisodion
(663–820)

(*Deianeira sahneye çıkarak koroyla konuşmaya başlar.*)

DEİANEİRA
Kadınlar, az önce yaptıklarımla
haddimi aşmış olmaktan korkuyorum.

KORO
Neler oldu, Oineas'ın kızı Deianeira?

DEİANEİRA
İyiyi hedeflerken kötü bir şey yapmış
olmanın düşüncesi bile kanımı donduruyor.

KORO
Herakles'e gönderdiğin armağanları mı kast ediyorsun?

DEİANEİRA
Evet ve hiç kimseye, sonunu tahmin
edemeyeceği bir işe kalkışmasını önermem.

KORO
Sır değilse, anlat bize seni neyin korkuttuğunu.

DEİANEİRA

Öyle bir şey oldu ki, size anlatsam
şaşıracak, söylediklerime inanamayacaksınız.
Armağan gönderdiğim beyaz gömleğe
iksiri sıvamak için kullandığım yumuşak
yün yumağı, hiç kimse dokunmadığı
halde kendiliğinden eriyip yok oldu.
Bırakmış olduğum yerde küle dönüştü.
Anlamanız için ayrıntılara gireceğim.
Kentauros canavarı zehirli okla belinden[47]
yaralandığında bana söylediklerini
hiç unutmadım, bakır levhaya silinmez
yazıyla kazınmış hitabe gibi aklımda tuttum.
Söylediklerini harfiyen uyguladım.
Bir elbiseye sıvayana kadar, iksiri
kuytularda, ateş alevlerinden
ve güneş ışınlarından uzak tuttum.
İhtiyacım olduğunda, karanlık
bir odada, bir koyundan kopardığım
yün yumağıyla iksiri gömleğe sürdüm.
Sonra, güneş yüzü görmeden, armağanı
katlayarak, gördüğünüz gibi sandığa koydum.
Ama eve girerken, aklın hayalin almadığı
tuhaf bir görüntüyle karşılaştım.
İksiri sıvamak için kullandığım
yün yumağını, tesadüfen, güneş
ışınlarının eriştiği sıcak bir yere
bırakmıştım. Yumak ısınınca,
tamamen eriyerek toprak üzerinde
dağıldı. Testereyle odun keserken
oluşan ince talaşa benzer bir toza dönüştü.
Orada, yere Bakhos'un olgun
bağlarından yapılmış kıvamlı şarap
dökülmüşçesine köpürüp duruyor.

Korkunç bir hata işlediğimi görüyor,
neler düşüneceğimi bilemiyorum.
Benim yüzümden öleceğini bile bile,
canavar bana neden iyilik yapmak istesin?
Öyle bir şey mümkün mü? Tam aksine,
kendisini vurandan intikam almak için
gönlümü okşamıştı. Bunu çok geç anladım.
Keşke tahminim yanlış çıksa, ama galiba
kocamın ölümüne neden olacağım.
Kentauros'u öldüren okun bir tanrıyı,
Kheiron'u[48] öldürdüğünü biliyorum ve dokunduğu
her canlıyı yok ediyor. Bunca ölümün sorumlusu,
akıttığı kandan kapkara olan bu zehir,
kocamı nasıl öldürmesin? Öyle olacak sanırım!
Kararımı verdim, eğer ona kötü bir şey olursa
ben de ardından kendimi öldüreceğim.
Soylu aileden gelen bir kadının
haramdır kötü şöhretle yaşaması.

KORO

Korkunç hatalardan endişelenmek doğrudur,
ama insan son ana kadar umudunu yitirmemeli.

DEİANEİRA

Düşüncesiz hareketler karşısında
umut kimseye cesaret veremez.

KORO

İstemeden yapılan hatalara fazla
kızılmamalı, senin de durumun böyle!

DEİANEİRA

Bu şekilde konuşmak,
suçlulara değil suçsuzlara yakışır.

KORO

Şimdi sus, fazla konuşma. Babasını
aramaya çıkıp geri dönen oğlunun önünde
ağzından olmadık bir laf kaçmasın.

(Hyllos sahneye çıkar.)

HYLLOS
Anne! Seçme şansım olsaydı eğer,
şu üçünden birini dilerdim! Ölmeni,
sana başka bir çocuğun anne demesini ya da
aklını daha sağduyulu bir akılla değiştirmeni.
DEİANEİRA
Evladım, neden bu kadar çok nefret ediyorsun benden?
HYLLOS
Bugün kocanı ve benim
babamı öldürdün.
DEİANEİRA
Böyle sözler nasıl çıkabiliyor ağzından?
HYLLOS
Yapılanların geri dönüşü yoktur.
Olmuş bir şeye olmamış diyebilir misin?
DEİANEİRA
Ne diyorsun evladım? Kimden duydun?
Öyle korkunç bir cinayeti nasıl işlerim?
HYLLOS
Kimseden duymadım. Babamın başına
gelen felaketi kendi gözlerimle gördüm.
DEİANEİRA
Onunla nasıl karşılaştın?
HYLLOS
Öğrenmen gerekiyorsa, sana her şeyi anlatacağım.
Babam, Eurytos'un ünlü şehrini fethettikten
sonra seçkin ganimetlerle geri dönüyordu.
Onunla, Euboia'nın dalgaların dövdüğü
bir sahilinde, Kenaion Burnu'ndaki
kutsal korulukta babası Zeus'a kurbanlar
sunarken karşılaştık. Çok sevindim çünkü
onu özlemiştim. Tam kurban törenine
başlıyordu ki, evden elinde armağanın
öldürücü gömlekle haberci Likhas geldi.

Babam, ona tembih ettiğin gibi gömleği
sırtına geçirdi ve başlangıç olarak
ganimetlerden on iki besili boğa kesti,
ardından kurban ettiği boğalar
yüzü buldu. Zavallı adam, güzel
giyimiyle gururlanarak huşu içinde
dua ediyordu. Ama kutsal kurbanların
kanı meşe odunlarının reçinesine karışıp
alevlenince, teninden terler boşaldı
ve gömlek bir demirci ustası tarafından
özenle çakılmış gibi bedenine yapıştı.
Kemikleri sızladı, uzuvları korkunç
bir titremeyle sarsıldı ve engerek yılanı
zehri dökülmüş gibi etleri parçalandı.
Sonra hiçbir suçu olmayan zavallı Likhas'a
seslenerek gömleği nereden getirdiğini sordu.
Bihaber bahtsız adam, armağanı
senden alıp getirdiğini söyledi.
Babam bunun üzerine, ciğerlerine vuran
keskin bir acıyla sarsılarak, adamı
aşık kemiğinden yakaladığı gibi hırsla
dalgaların ıslattığı bir kayaya savurdu.[49]
Parçalanan kafatasından kanlara bulanmış
bembeyaz beyni aktı. Birinin öldüğünü,
diğerinin acıyla kıvrandığını gören halktan
büyük bir çığlık koptu. Korkudan kimse
Herakles'in karşısına çıkmaya cesaret edemiyordu.
Çünkü çırpınarak yere yıkılıyor, inleyerek,
çığlıklar atarak havaya zıplıyordu. Sesi Euboia
kayalıklarıyla Lokris dağlarından yankılanıyordu.
Gücü tükenince kendini yere bıraktı,
iniltilerle ağlamaya, dövünmeye,
seninle gerdeğe girdiği güne
ve hayatını mahveden Oineas ile

akrabalığına lanetler yağdırmaya başladı.
Tam o sırada, etrafını saran kesif dumanın
arasından kalabalık içinde hüngür hüngür
ağladığımı görünce yanına çağırdı.
"Yanıma gel evladım, benimle birlikte
ölmen gerekse bile, çektiğim işkenceye
sırt çevirme. Beni alıp hiç kimsenin
göremeyeceği uzak bir yere taşı.
Acıyorsan eğer, bir an önce götür beni.
Burada ölmeyeyim!" Bu emri üzerine,
babamı gemiye taşıyarak büyük zorluklarla
buraya getirdik. Korkunç acılar çekiyor,
inliyordu. Onu birazdan sağ ya da
yeni ölmüş halde göreceksin.
Anne, babama işte böyle bir tuzak kurdun,
böyle kötülükler tezgâhladın.
Yaptıklarının bedelini bir gün Dike'ye[50]
ve Erinyslere[51] ödeyeceksin. Dileğim doğruysa eğer,
gerçekleşmesi için dua ediyorum. Benzeri bir daha
görülmeyecek, dünyanın en iyi insanını öldürdün.
(*Deianeira sessizce saraya doğru uzaklaşır.*)

KORO

Cevap vermeden mi gidiyorsun? Sessizliğin
onu haklı çıkarıyor görmüyor musun?

HYLLOS

Bırakın gitsin! Uzaklara gitsin de
hiç görünmesin gözüme.
Anne gibi davranmadığına göre,
anne adını kullanarak onu kirletmesin.
Yaptıklarıyla gurur duysun ve babama
yaşattıklarını kendisi de yaşasın!
(*Hyllos sahneden ayrılır.*)

4. Stasimon
(821–862)

KORO

Bakın kızlar! Eski kehanet, **Strophe I**
Zeus'un öz oğlunun
dertleri on ikinci yılın
sonunda bitecek diye öngörüyordu,
Tanrının kelamı nasıl da doğrulandı!
Kehanet tam zamanında
gerçekleşti, çünkü artık
ışığı göremeyen biri,
ölümünden sonra
yorgunluk ve acı duyamaz.

Öldürücü bir bulut gibi sardı onu **Antistrophe I**
Kentauros'un sinsi tuzağı
ve Ölüm'ün doğurup kıvrak
bir yılanın bedeninde yetiştirdiği
korkunç zehir kanına karıştı.
Hydra'nın iğrenç hayaleti tenini
sardığına ve kara saçlı Nessos'un
ölümcül kanı her tarafına
bulaştığına göre, bundan böyle
gün ışığını nasıl görebilir?

Zavallı kadın, bu acıyı öngöremedi. **Strophe II**
Yuvasını tehdit eden
yeni evliliğin neden olacağı
sorunları önlemek için
kahredici bir karşılaşmayla
tanıştığı bir yabancının
nasihatlerine kandı.
Şimdi acıyla kıvranarak

gözyaşlarının selinde boğulurken
kader sinsi ve korkunç
bir felaketin gelişini hazırlıyor.

Antistrophe II

Gözyaşı pınarları boşandı,
hastalık bedene saldırarak
her tarafa yayıldı.
Hiçbir düşman önünde
diz çökmeyen şanlı kahramana
baktıkça kahroluyorum.
Ah, savaşa susamış kara mızrak ucu,
neden ganimet olarak
Oikhalia'dan bu gelini gönderdin?
Kypris de olanları sessizce izlerken
açıkça sana suç ortağı oldu.[52]

5. Epeisodion
(863–946)

(*Saraydan çığlıklar ve ağlama sesleri gelir.*)

I. YARIM KORO

İkisinden hangisi doğru? Bana mı öyle geliyor,
yoksa saraydan ağıt sesleri mi duyuluyor?
Neler oluyor böyle?

II. YARIM KORO

İçeride birileri ağlayıp dövünüyor.
Yeni bir felaket gelmiş olmalı sarayın başına!

(*Sütnine saraydan çıkar.*)

KOROBAŞI[53]

Dikkat et!
Yüzü solgun ve üzgün, yaşlı bir kadın
yaklaşıyor. Bir haber getiriyor olmalı.

SÜTNİNE

Evlatlarım, Herakles'e gönderilen armağan
ne kadar büyük felaketlere neden oldu!

KORO

Hangi yeni felaketten bahsediyorsun yaşlı kadın?

SÜTNİNE

Deianeira tek bir adım bile yürümeden
hayatının son yolculuğuna çıktı.

KORO

Öldüğünü söyleme sakın!

SÜTNİNE

Aynen duyduğun gibi!

KORO

Zavallı kadın öldü mü?

SÜTNİNE

İkinci kez söyleyince anladın!

KORO

Bahtsız kadın öldü ha! Nasıl olduğunu anlat bize!

SÜTNİNE

Olabilecek en korkunç şekilde.

KORO

Nasıl öldüğünü anlat bize kadın!

SÜTNİNE

Kendini öldürdü.

KORO

Hangi öfke anı, hangi cinnet
Eline sivri bir silah vererek
hayatına son verdirdi?
Var olan bir ölüme yenisini
eklemeyi nasıl düşündü?

SÜTNİNE

Öldürücü bir demirdi canını alan!

KORO

Kendi gözlerinle mi gördün lanetlenmiş hareketi?

SÜTNİNE

İyice gördüm, çünkü yanındaydım.

KORO

Kim ve nasıl salladı silahı? Anlat bize!

SÜTNİNE

Kendi eliyle kendini vurdu!

KORO
Ne diyorsun?

SÜTNİNE
Gerçeği!

KORO
Yeni gelin
büyük bir felaket
getirdi eve.

SÜTNİNE
Evet büyük bir felaket! Orada olup neye
cüret ettiğini görseydin, daha da çok acırdın ona.

KORO
Bir kadın eli böyle bir işe nasıl kalkışır?

SÜTNİNE
Korkunçtu! Dinle de nasıl olduğunu
anlatayım! Eve tek başına girip
oğlunu avluda babasının sedyesini
hazırlarken görünce, hiç kimseye
görünmeden koşarak bir köşeye gizlendi.
Sunağın[54] önünde diz çökerek dövünmeye,
artık tek başına kaldı diye ağlamaya, gündelik
hayatta kullandığı eşyaları öpüp koklamaya başladı.
Sonra saray içinde dolaşmaya çıktı.
Sevdiği kölelerle karşılaştıkça gözlerinin
içine bakıyor, gözyaşlarına boğuluyordu.
Kötü kaderine ve gelecekte yuvasının
öksüz kalacak olmasına lanetler okuyordu.
Dövünmeye ara verince, ani bir kararla
Herakles'in odasına girdiğini gördüm.
Gölgeye gizlenmiş onu izliyordum.
Kocasının yatağına yumuşak
çarşaflar serdiğini gördüm.
İşini bitirdikten sonra bir sıçrayışta
yatağa çıkıp oturdu. Gözlerinden
sel gibi sıcak gözyaşı akıtarak:
"Hoşça kalın gerdek odamla gelinlik
yatağım. Bundan böyle uyumak üzere

bu yatağa uzanamayacağını!" dedi.
Bunları söyledikten sonra,
hızlı hareketlerle göğüslerini örten
kumaşı tutan altın tokayı çekerek,
sol omzuyla sol göğsünü açtı.
Bütün gücümle zavallı oğluna
koştum, annesinin niyetini anlattım.
Yanına vardığımızda, iki tarafı
keskin bir kılıcı sapına kadar
böğrüne saplamıştı.
Annesini cansız gören oğlu, hüzünlü
bir ağıt okumaya başladı. Evdekilerden,
onun Kentauros tarafından kandırıldığını
ve kendi sözleri yüzünden öldüğünü öğrenmişti.
Zavallı çocuk hüngür hüngür ağlıyor,
dövünüyor, annesini dudağından öpüyor,
yanına uzanmış iç çekiyordu.
Kadını boş yere, dayanaksız suçlamalarla
töhmet altında bırakmış, mahvına neden olmuştu.
Şimdi hem anne, hem babasını
kaybederek öksüz ve yetim kalmıştı.
Sarayda işte bunlar oldu. Bir insan,
yarını ya da birkaç gün sonrasını
hesaplıyorsa beyinsizdir. Çünkü bugünü
sorunsuz geçmeden yarını hiç olmaz!

5. Stasimon
(947–970)

KORO

Önce hangisine ağlayayım iki felaketten? **Strophe I**
Hangisi daha büyük içlerinde?
Ayırmak mümkün değil birini diğerinden.

Biri evimizin içinde hazır, **Antistrophe I**
diğerinin eli kulağında, bekliyoruz.
Aynıdır acıları yaşamakla onları beklemek.

Ah! Esseydi keşke **Strophe II**
serin bir meltem,
uçurup uzaklara götürseydi.
Görüp de korkumdan ölmeseydim
Zeus'un yiğit oğlunu.
Dediklerine göre,
dayanılmaz acılarla kıvranarak
saraya doğru geliyormuş
hüzünlü bir alayla.

(*Herakles'i bir sedyede taşıyan ve ağır ağır ilerleyen dört köle girer. Başlarında yaşlı bir adam vardır.*)

Uzakta değil artık, **Antistrophe II**
yamacıma geldi felaketler.
Acıklı öten
bülbül gibi şakıyorum.
İşte yabancılar alayı yaklaşıyor.
Ağır ve sessiz adımlarla yürüyor,
onu şefkatle taşıyorlar!
Nasıl bir tahmin yürütsem?
Ölmüş mü, yoksa uyuyor mu?

Eksodos
(971–1278)

(*Hyllos saraydan çıkarak babasının yanına gelir.*)

HYLLOS

Başına neler geldi babacığım!
Başına neler geldi öyle! Ne yapsam,
seni kurtarmak için ne düşünsem!

YAŞLI ADAM
(*Hyllos'a hitaben, fısıldayarak.*)
Sus oğlum, babanı delirten korkunç acıları
uyandırma yeniden. Ağır bir uykuya
dalmış dinleniyor. Dudaklarını sık ve sus!

HYLLOS
Gerçekten yaşıyor mu hâlâ?

YAŞLI ADAM
Ruhunu dinlendiren uykuya dalmışken
uyandırma onu! Korkunç hastalığını
tetiklemene gerek yok, dokunma ona evladım.

HYLLOS
Dayanılmaz bir baskı altındayım.
Aklımı yitirmekten korkuyorum.

HERAKLES
(*Uyanır ve sayıklamaya başlar.*)
Zeus! Nerede, hangi ülkedeyim?
Korkunç acılarla kıvranırken
yanımda kimler var?
Ah kadersiz bedenim,
lanet olası illet geri geliyor.

YAŞLI ADAM
Gördün mü? Sussan daha iyi olacaktı.
Zorlukla kapanan gözkapaklarından
uykuyu kovmayacaktın.

HYLLOS
Dayanamıyorum! Öyle acı çektiğini
gördükçe kahroluyorum.

HERAKLES
Hey, Kenaion kayalıklarındaki sunaklar!
Sana nice kurbanlar sunmuşken
böyle mi karşılık veriyorsun bana Zeus!
Ne tür bir hastalığa esir ettin beni?

Hiç görmeseydim,
hiç yaşamasaydım keşke
bu onulmaz illetin çektirdiklerini.
Zeus dışında hangi hekim,
hangi büyücü derdime
deva olabilir? Böyle bir mucizeyi
görmek nasip olmayacak.
Bırakın beni!
Bırakın ben zavallıyı
son defa yere uzanayım!
Nereme dokunuyor,
nereye yatırıyorsun?
Mahvettin, mahvettin beni!
Külleri eşeleyip büyük alevler çıkardın!
Yakıyor, mahvediyor beni acı! Neredesiniz
Yunanlıların en nankörleri? Ormanlarınızı,
denizlerini çeşit çeşit canavardan temizlemek için
büyük çileler çektim. Şimdi acıyla kıvranırken, neden
hiç kimse bir kılıcın öldürücü ateşiyle gelip beni
kurtarmaz?
Ah, ah! Hiç kimse bir baltayla gelip
ben lanetlinin kafasını kesmiyor!
(*Yaşlı adam Herakles'i tutmaya çalışır.*)

YAŞLI ADAM
Yiğidin oğlu, babanı tutamıyorum, bu iş
gücümü aşıyor. Onu sen tutmaya çalış.
Bir kişinin yettiği yerde ikinciye gerek kalmaz.
(*Hyllos gelip babasını tutar.*)

HYLLOS
İşte tuttum kollarını!
Ama ne ben, ne de başkaları acısını
dindirebilir. Bu iş Zeus'un yetkisinde.

HERAKLES
Oğlum neredesin?
Şuradan, şuradan tut da

biraz soluklanayım!
Ah, kötü kaderim!
Beni parçalamak için
geliyor, geliyor sinsice
onulmaz, korkunç hastalık.
Athena, lanet acı bitiriyor beni!
Oğlum, acı babana ve kılıcını
çekerek hiç çekinmeden
indir ensemin köküne.
İmansız annenin ciğerlerimde
yaktığı ateşi söndür.
Keşke bana işkence çektiren
hastalığın aynısından
yıkıldığını görsem.
Uyut beni, uyut beni
Zeus'un kardeşi tatlı Hades!
Hızlı kanatlı ölümle
söndür artık meşalemi.

KORO

Kanım donuyor sevgili kadınlar, böyle yiğit
bir kralın böyle işkence çektiğini gördükçe.

HERAKLES

Ellerimle omuzlarım bugüne kadar
çok bela tanıdı, çok yük taşıdı.
Ama Oineas'ın sinsi kızının,
bana bu acılı ölümü getiren
Erinyslerin ördüğü gömleği giydirmesi
gibi kötülüğü ne Hera[55] ne de
nefret edilesi Eurystheas yapabildi.
Gömlek bedenime yapıştı etimi
parçalıyor, ciğerimin damarlarına
işledi kanımı emiyor. Bu benzeri
görülmedik tuzağa yakalanınca

kanım kurudu, tenim çürüdü.
Bütün bunları da ne savaş meydanında
mızraklar, ne Devler[56] ordusu, ne Kentauros'ların
hayvansal gücü,[57] ne de özgürlüklerine
kavuşturduğum Yunanlılarla yabancılar yaptı.
Erkek cesaretine sahip olmayan bir dişi,
bir kadın, eline silah almadan mahvetti beni.
Babana layık hayırlı bir evlat ol
ve annenin adını anma bir daha.
Saraya gir ve yakaladığın gibi bana getir onu.
Haklı nefretimle güzelliğini yok ettiğimi
gördüğünde ona mı, yoksa bana mı
daha çok acıdığını kendi gözlerimle göreyim.
Git oğlum, cesur ol! Bir genç kız gibi
ağladığımı görenler bana acıyor, sen de acı.
Daha önce, böyle sefil bir duruma
hiç düşmemiştim bugüne kadar.
Dertlerime hep sessizce katlanırken
şimdi sulugöz bir kadına döndüm.
Yaklaş buraya, babanın yanına gel de,
nasıl bir illete yakalandığını gör!
Sana her şeyi açıkça göstereceğim!
(*Herakles çarşafını kaldırır.*)
İşte zavallı bedenime bakın. Nasıl acınacak
durumda olduğumu görüyor musunuz?
Ah, ah, bahtsız başım! Ölüm acısı
başladı yine yüreğimi yakmaya.
Bir an bile hafiflemeden, bıçak gibi
böğrüme saplanıyor acımasızca.
Efendim Hades kabul et beni artık yanına!
Zeus'un ateşi, çarp beni!
Kralım ve babam, gönder üzerime
şimşeklerini, başladı çünkü yine işkencem.

Ah ellerim, omzum ve göğsüm!
Ah, sevgili kollarım, hayvan sürülerini
yok eden, önüne kimsenin çıkmaya
cüret edemediği canavarı, Nemea'nın aslanını
siz öldürdünüz. Lernalı Hydra'yı ve
iki doğalı, yarı at yarı insan, yasaları
hiçe sayan, şiddet yanlısı Kentauroslar
sürüsünü siz yendiniz. Erymanthos'un
dev yabandomuzunu, Ekhidna'nın korkunç
evladı, Hades'in üç kafalı yenilmez köpeğini
ve dünyanın diğer ucundaki altın
elmaları koruyan yılanı siz dize getirdiniz.
Bunlar gibi nice savaşa girdim ve
kimse karşımda zafere ulaşamadı.
Annelerin en iyisinin doğurduğu,
yıldızların soyundan gelen Zeus'un
oğlu olan ben, şimdi şu kör illetin esareti
altında çaresiz ve güçsüz yatmaktayım.
Ama iyi bilmelisiniz ki, şu an artık
bir hiç de olsam, yerimden kımıldayamasam da
o kadını elime geçirirsem paramparça edeceğim.
Buraya gelsin de, ölü ya da diri, ne durumda
olursam olayım cezalandırmayı bildiğimi öğrensin.

KORO

Ah, zavallı Yunanistan! Böyle bir insanı
yitirirsen ne kadar büyük bir yasa gireceksin!

HYLLOS

Sevgili baba, cevaplamama izin verdiğine göre,
bu kadar acı duymana rağmen beni sakince dinle,
çünkü adil olmanı isteyeceğim senden.
Öfkeye kapılmadan bana biraz güven göster,
yoksa gerçeklere uzak kaldığın için nelere sevinip
nelere üzülmen gerektiğini bilemeyeceksin.

HERAKLES
Ne söyleyeceksen söyle ve sus! Öyle bir ağrım
var ki, karmaşık cümlelerini hiç anlayamıyorum.
HYLLOS
Annem hakkında konuşmak, şimdi ne halde olduğunu
ve o hatayı bilmeden işlediğini söylemek istiyorum.
HERAKLES
Alçak! Babanı öldüren kadının adını anıyor
ve seni dinlememi istiyorsun, öyle mi?
HYLLOS
Yaşadıklarımız izin vermiyor susmama.
HERAKLES
Senin asıl cinayetini anlatman gerekirdi.
HYLLOS
Annemin başına gelenleri duyarsan öyle düşünmeyeceksin.
HERAKLES
Anlat, ama babana layık olmaya çalış.
HYLLOS
Anlatıyorum öyleyse! Az önce bıçaklanarak öldü.
HERAKLES
Kim öldürmüş? İnanılacak gibi değil anlattıkların.
HYLLOS
Başkasının eliyle değil, kendi eliyle öldü!
HERAKLES
Yazık olmuş! Onu ben öldürmek isterdim.
HYLLOS
Olan biteni öğrenirsen hiddetin geçecek.
HERAKLES
Konuya ilginç bir giriş yaptın. Ne demek istediğini anlat!
HYLLOS
Annem iyilik yapmak isterken kötülük etti.
HERAKLES
Alçak! Babanı öldürmek iyi bir şey mi?

HYLLOS
Genç kızı evin içinde görünce, seni bir sevda
iksiriyle kazanmak istedi, ama başaramadı.
HERAKLES
İksir verecek büyücüyü Trakhis'in neresinde buldu?
HYLLOS
Yıllar önce, Kentauros Nessos bir iksir vermiş,
seni onunla elde tutabileceğini söylemiş.
HERAKLES
Ah, ah! Dönüşüm yok artık, gidiyorum! Kayboldum,
kayboldum, bir daha göremeyeceğim gün ışığını.
Sonuna vardım sanırım çektiğim işkencenin.
Yanıma gel oğlum, bundan böyle baban olmayacak!
Bütün kardeşlerini ve Zeus'la boş yere aynı yastığa
baş koyan annem zavallı Alkmene'yi çağır.
Kaderimle ilgili bildiğim bütün kehanetleri
son kez dinleyeceksiniz benden.
HYLLOS
Annen burada değil, şimdi Tiryns'in
sahilinde bulunuyor, kardeşlerimden
bazıları da onunla birlikte. Diğerlerini
biliyorsun, Thebai'de yaşıyorlar.
Baba, senin yanında bulunan bizler
yerine getireceğiz bütün emirlerini.
HERAKLES
Ne yapman gerektiğini dikkatle dinle!
Büyüdün artık ve geldi bana layık
bir oğul olduğunu göstermenin vakti. Babamın
eski bir kehanetine göre, hayatıma canlı biri değil,
Hades'in sakinlerinden biri son verecekti.
İlahi kehanet doğru çıktı böylece,
yıllar önce ölen Kentauros aldı canımı.
Şimdi eskileriyle uyuşan yeni kehanetler
anlatacağım sana. Dağlarda yaşayan ve toprak

üzerinde yatan Selloi'lerin[58] kutsal koruluğuna
girdiğimde, babamın konuşan meşhur meşe
ağacı kehanetlerini sıralarken bir kenara yazmıştım.
Meşe ağacı, yakınlarda çilelerimin sona ereceği
kehanetinde bulunmuş, ben de bundan böyle
mutluluk içinde yaşayacağımı düşlemiştim.
Ama kehanet ölümümü öngörüyormuş,
çünkü ölüler de hiç çile çekmez.
Artık her şey aydınlığa kavuştu oğlum!
Hiç itiraz etmeden ve ağır sözler söylememe
gerek bırakmadan bana itaat edip yardımıma gel,
çünkü yasaların en büyüğü, evlatların
babalarına hizmet etmelerini buyurur.

HYLLOS

Söyleyebileceğin şeyleri düşündükçe korkudan
titriyorum, ama her dediğini yapacağım baba.

HERAKLES

Öyleyse, önce sağ elini uzat!

HYLLOS

Yemin etmemi neden istiyorsun?

HERAKLES

Benden tiksindiğin için mi elini uzatmıyorsun?

HYLLOS

Elimi uzatıyorum ve hiçbir şeye itiraz etmeyeceğim.

HERAKLES

Babam Zeus adına yemin et![59]

HYLLOS

Ne için yemin edeceğimi söylemeyecek misin?

HERAKLES

Her istediğimi yerine getireceğine dair yemin edeceksin.

HYLLOS

Zeus şahidim olsun ki yemin ediyorum.

HERAKLES

Yeminini çiğnersen başına felaketler gelsin!

HYLLOS

Yeminimi tutacağım için bir şey olmayacak, ama dediğin gibi olsun.

HERAKLES

Zeus'un kutsal dağı Oite'nin en yüksek tepesini bilir misin?

HYLLOS

Bilirim! Orada çok kurban sundum daha önce.

HERAKLES

Seçeceğin arkadaşlarının yardımıyla
ve kendi ellerinle taşıyarak beni oraya
götür. Kökleri derine inen meşeden
ve yabani erkek zeytin ağacından dallar
keserek beni üzerlerine yatır. Sonra da çam
dalından bir meşaleyle dalları tutuştur.[60]
Bütün bunları yaparken, hiç kimsenin gözünden
tek bir damla yaş süzülmesin. Eğer benim oğlumsan
ağlayıp dövünmeyeceksin, yoksa yerin altından
okuyacağım lanet üzerinden hiç eksik olmayacak

HYLLOS

Ah babacığım! Ne zor görevmiş bu bana yüklediğin!

HERAKLES

Dediklerimi yapmak zorundasın. Yoksa
bundan böyle başkasının oğlu olursun, benim değil!

HYLLOS

Beni baba katili mi yapmak istiyorsun? Elimi
kanına bulayarak ezele kadar lanetleneyim mi?

HERAKLES

Katilim değil, kurtarıcım olacaksın. Çektiğim acılardan
ve onulmaz yaralarımdan kurtaracaksın beni.

HYLLOS

Bedenini alevlere teslim ederek seni nasıl iyileştirebilirim ki?

HERAKLES
Buna yüreğin dayanmıyorsa, diğer isteklerimi
mutlaka yerine getir.
HYLLOS
Seni oraya taşımaya itirazım yok!
HERAKLES
Beni yakmak için odun toplama işi ne olacak?
HYLLOS
Seni üzmeyecek, istediğin bütün hazırlıkları
yapacağım. Ancak ateşi yakmamı bekleme benden!
HERAKLES
Bunlar bana fazlasıyla yeter. Şimdi, bunca büyük
ricadan sonra küçük bir şey isteyeceğim senden.
HYLLOS
İsteğin büyük de olsa ona itaat edeceğim!
HERAKLES
Eurytos'un kızını tanıyorsun sanırım.
HYLLOS
İole'den söz ediyorsun galiba!
HERAKLES
İyi anlamışsın! Oğlum, senden özellikle
rica ediyorum! Yeminlerine sadık kalmak,
babanın anısına saygı göstermek istiyorsan
eğer, dileğime kulak ver! Evlen onunla!
Benimle gerdeğe girdikten sonra
başkasına yar olmasın, senin eşin olsun.
Ne olursun, çıkma sözümden. Büyük
isteklerimi kabul ettin, son isteğime
hayır deme, yoksa seni hiç affetmeyeceğim.
HYLLOS
Acıdan kıvranan bir hastaya kızmak mümkün mü?
Ama böyle bir isteğe de nasıl katlanılır?
HERAKLES
Mırıldandığına bakılırsa isteğimi reddedecek gibisin.

HYLLOS

Annesinin ölümüne, babasının da bu hallere
düşmesine neden olan bir kadınla hangi erkek
evlenmek ister, aklını tamamen yitirmemişse!
Düşmanlarımla aynı evde yaşamaktansa,
şimdi seninle birlikte ölmeyi yeğlerim baba.

HERAKLES

Oğlum, babanın ölüm döşeğindeki vasiyetini
yerine getirmeye meyilli değilsin. Tanrıların laneti
üzerinden eksik olmasın sözlerimden çıkarsan.

HYLLOS

Eyvah! Babam değil, hastalığı konuşuyor şimdi!

HERAKLES

Dinmek üzere olan acımı sensin alevlendiren!

HYLLOS

Nasıl da çaresiz bir duruma düşmüşüm böyle!

HERAKLES

Babana itaat etmediğin içindir!

HYLLOS

Ölüm yatağında inançsız olmayı mı öğretiyorsun bana?

HERAKLES

Acımı dindirmen asla inançsızlık değil!

HYLLOS

Peki benden istediklerin sence doğru mu?

HERAKLES

Tanrıları şahit gösteriyorum doğruluklarına.

HYLLOS

Peki öyleyse, isteğini yerine getireceğim, ama tanrılar
emirlerine uyduğumu bilsin. Babamın vasiyetine
sadık kaldım diye beni kim suçlayabilir?

HERAKLES

Sonunda güzel konuştun oğlum.
Acılar aklımı başımdan almadan önce
yerine getir birinci dileğimi, beni alevlerin

üzerine taşı. Yardım edin, kaldırın beni.
Dertlerime yalnız ölüm deva olacak.

HYLLOS

Emredip bunca üsteledikten sonra, hiçbir
engel kalmadı isteklerini yerine getirmeme.

HERAKLES

Haydi korkusuz yüreğim!
Demirle tutturulmuş taşlar gibi bağla
dudaklarımı, depreşmeden çılgınlığım.
İnlemelerimi sustur ve kimsenin gitmeye
can atmadığı yere doğru ilerle.

HYLLOS

Sedyeyi kaldırın dostlarım! Acıyın bana
yapmak zorunda kaldıklarım için
ve görün tanrıların acımasızlığını.[61]
(*Köleler Herakles'in sedyesini kaldırarak*
ağır adımlarla sahneden ayrılırlar.)
Baba dediğimiz, atamız tanrılar,
biz acılar içinde kıvranırken
seyretmekle yetiniyorlar.
Kimse öngöremez geleceği,
ama şimdi yaşanmakta olanlar
bizi üzerken onları utanca boğuyor
ve herkesten zor durumda
bırakıyor bu çileyi çekenleri.
(*Hyllos sahneyi terk eder.*)

KORO[62]

Git sen de artık genç kız!
(*Korobaşı konuşmaya devam ederken*
korodaki genç kızlar sahneyi terk ederler.)
Bunca felakete tanık olup, bunca
ölüm gördüğün sarayda kalma.
Bu dünyada her şey Zeus'tan sorulur.

Sonnotlar

1. Herodot'un aktardığı ve Solon'a atfedilen μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε [medena pro tou telous makarize=sonunu görmeden kimseye gıpta etme] özdeyişine gönderme yapıyor. Sophokles'in Herodot'tan etkilenmiş olduğu biliniyor.
2. İçinden Euenos Nehri'nin geçtiği Aitolia şehri. Kouretes halkının vatanıydı.
3. Oineas, Porthaon ile Europe'nin oğlu ve Aitolia şehri Kalydon'un kralıydı. Mitolojiye göre, Dionysos ona şarap yapması için ilk asma fidanını armağan etti. İlk şarabı yapan kral, şaraba kendi adını [οἶνος = oinos] verdi. Herakles kahramanlıklarını bitirdikten sonra, uzun yıllar boyunca onun sarayında kaldı, kızı Deianeira ile evlendi. Daha sonra karısı ve oğlu Hyllos ile oradan ayrılarak, tragedyanın geçtiği Trakhis'e yerleşti.
4. Yunanistan'ın ikinci en büyük nehrine adını veren, Okeanos ve Gaia'nın oğlu nehir tanrısı. Mitolojide yer alan Herakles ile kavgası, Strabon ve Diodoros'a göre, Aitolia halkının sularından yararlanmak üzere nehrin akışını bir düzene sokma mücadelesini simgeliyor.
5. Herakles.

6. Yazar, güzelliği yüzünden Troya Savaşı'nın başlamasına neden olan Helene'ye atıfta bulunuyor.
7. Yunan mitolojisinde sık kullanılan bir motife göre, kadınlar atletizm oyunlarında ödül olarak veriliyordu.
8. Herakles, ergenliğinde Thebai Krallığı'nın Orkhomenos şehriyle yaptığı savaşta büyük yararlılık gösterir. Ödül niyetine Thebai kralının kızı Megara ile evlenerek üç çocuk sahibi olur. Ama Hera onu delirterek karısıyla çocuklarını öldürmesine neden olur. Yaptığı kötülüklerin farkına varan Herakles, Delphoi Tapınağı'na giderek günahlarından arınması için neler yapması gerektiğini sorar. Tapınağın talimatına göre, on iki yıl boyunca Tiryns Kralı Eurystheas'ın hizmetine girmeli ve kendisine buyrulan işleri (kahramanlıkları) yerine getirmelidir. Herakles'in on iki kahramanlığı şunlardır:
   Nemea aslanını öldürmek.
   Lerna gölündeki yüz başlı canavar Hydra'yı öldürmek.
   Artemis'in kutsal hayvanı, altın boynuzlu Kyreneia Geyiği'ni avlamak.
   Erymanthos Dağı'nda yaşayan büyük yabandomuzunu öldürmek.
   Augeias'in ahırlarını temizlemek.
   Stymphalia kuşlarını öldürmek.
   Girit'in azgın boğasını yakalamak.
   Diomedes'in atlarını çalmak.
   Amazonlar kraliçesi Hippolyte'nin kemerini almak.
   Geryones'in sığırlarını çalmak.
   Hesperid'lerin elmalarını getirmek.
   Hades'in köpeği Kerberos'u yeryüzüne çıkarmak.
9. Argonotlardan biri olan İphytos, Eurytos ile Antiope'nin oğlu ve İole'nin ağabeyiydi. Herakles'in İphytos'u nasıl öldürdüğüne dair birkaç farklı efsane vardır. Herakles bu günahından arınmak üzere Omphale'ye köle olarak satılmak zorunda kalır.

10. Tesalya'nın Phthiotis bölgesinde, Oite Dağı ile Maliakos Körfezi arasında bulunan bir şehir. Homeros, onu Akhilleus'a bağlı beş şehirden biri olarak anar. Savaş sonucu yıkıldıktan sonra ona 6 stadion (6x184 metre) mesafede Herakleia şehri kurulmuştu.
11. Lidya'nın kraliçesi Omphale. İphitos'u öldüren Herakles, günahlarından arınmak üzere köle olarak ona satılır ve üç yıl yanında kalır. Bu süre içinde ülkeyi eşkıyalardan kurtarır ve Omphale'den bir oğlu olur. Efendisine öyle bir aşkla bağlanır ki onun oyuncağı olur, ev işlerine yardım eder ve kadınsı hareketler yapmaya başlar.
12. Eurytos Euboia'nın (Eğriboz Adası) Oikhalia şehrinin kralıydı. Herakles ondan ok atmayı öğrenir, ama kızı İole'yle evlenmeyi kabul etmediği için onu öldürür. Başka bir efsaneye göre, Apollon'la okçulukta yarışmaya cüret ettiği için onun tarafından öldürülür.
13. Köşeli parantezle Sophokles'in yazmadığı kesin olan, daha sonraki yıllarda yapılan ekler belirtiliyor. Kitapları çoğaltan yazıcılar, bazen kendi düşüncelerine göre konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak üzere metne bu tür müdahalelerde bulunuyordu. Uzmanların araştırmalarına göre, bu kısımlar yazarın üslubuna uyup uymamalarına ve kullanılan kelimelere göre tespit ediliyor.
14. Koronun söylediği ilk lirik bölüm. Genellikle, koronun yarısı bir yöne doğru hareket ederek bir kısmını [στροφή=strophe] söyler, koronun diğer yarısı da karşı yöne doğru hareket ederek diğer kısmını [ἀντιστροφή=antistrophe] söylerdi. Parodos bazen bütün koronun bir arada söylediği ἐπωδός [epodos] bölümüyle biterdi. Koro, tragedyanın kişileriyle diyaloğa girdiğinde, replikleri tek başına korobaşı [κορυφαῖος=koryphaios] söylerdi.
15. Güneşle konuşmak, çağdaş Yunan halk şiirinde sevilen bir motiftir.

16. Herakles, Thebai kralı Amphitryon'un eşi Alkmene'nin oğlu olduğu için, Thebai'nin kurucusu Kadmos'un soyundan geldiği kabul ediliyor.
17. Orijinal metinde, "Hades'in sarayından uzaklaştırır."
18. Orijinal metinde kullanılan κῆρες [keres], Herodot'a göre ölüm cinleriydi. Yüzleri korkunç, kanatları kara, gövdeleri de kanla kaplıydı. Savaş meydanlarına saldırıyor, tırnaklarını ölmek üzere olan askerlerin etlerine saplayarak kanlarını emiyorlardı. İlyada'da ise insanların içlerinden seçim yapacağı, kaderin kişiselleştirilmiş seçeneklerini simgeliyorlardı. Klasik çağlarda Moira ve Erinyslerle karıştırılıyorlardı.
19. Epir'deki Dodone Tapınağı kehanetlerini kutsal meşenin yapraklarının hışırtılarını yorumlayarak elde ediyordu. Efsaneye göre tapınağın kuruluş talimatını Mısır'ın Thebai şehrinden güvercinler getirmişti. Bu yüzden meşe yapraklarının hışırtılarını yorumlayarak kehanetlerde bulunan rahibelere güvercinler anlamına gelen πελειάδες [peleiades] adı veriliyordu. Metinde güvercinlerin mi yoksa rahibelerin mi kastedildiği pek açık değil.
20. Tragedyalarda koronun başlıca görevi, korobaşı vasıtasıyla, sahneye çıkmak üzere olan kişileri haber vermektir. Çelenk taşıyan haberciler iyi haberler getirirdi.
21. Tesalya bölgesinde Maliakos Körfezi çevresinde yaşayan halk.
22. Orta Yunanistan'ın doğusunda büyük kısmı kireçtaşından oluşmuş dağ. Antikçağda Ambrakikos ile Maliakos körfezlerinin arası bu adla tanınıyordu.
23. Antik Yunan müziğinde dans eşliğinde söylenen ve Apollon'a ithaf edilen canlı şarkı türü. Apollon'a ithaf edildiğinden "paian"a çok benzer. Tragedyalarda ise, son büyük felaketten önce yaşanan mutlu bir gelişmeyi anlatmak için kullanılan koral bölümdür. Sophokles, eserlerinde sıkça kullanırdı.

24. Artemis'in doğmuş olduğu Delos Adası'nın başka bir adı Ortygia'ydı.
25. Aulos [αὐλός] Antik Yunan müziğinin tek ya da çift kamışlı kavalı. İlk örneğini tanrı Pan'ın çaldığına inanılan aulos, dini törenlerde, şölenlerde ve tiyatro temsillerinde kullanılıyordu. İkili olanı, her biri birer elle tutulan ve ikisi aynı anda üflenen ağaç ya da metal iki kavaldan oluşuyordu. Klasik dönemde uzunlukları aynı olan bu iki kavalın her birinde üç ya da dört parmak deliği vardı. Zamanla kavalların uzunlukları farklılaştı, delik sayısı da arttı.
26. Sarmaşık Dionysos kültünde kutsal bir bitkiydi.
27. Bakkhos törenlerinde Dionysos alayına katılanların kendilerinden geçtiklerinde çıkardıkları sesler.
28. Tragedyalarda iki ya da üç kez tekrarlanan Ἰώ [İo] haykırışı yardım talep etmek, ya da yoğun duyguları ifade etmek için kullanılır.
29. Tragedyalarda sahneye çıkacak olan kişileri korobaşı ilan eder. Sophokles burada Likhas'ı Deianeira'ya ilan ettirerek, onun ne kadar endişeli olduğunu, gözlerini parodostan ayırmadığını vurgulamak istiyor.
30. Euboia Adası'nın kuzeybatısındaki Kenaios Burnu.
31. Çeviride, Kenaios kelimesinin cümle içindeki haline göre iki farklı yazılışı kullanıldı. Yalın halde kullanıldığında Kenaios, bir isim tamlaması içinde kullanıldığında da Kenaion şeklinde yazıldı.
32. Ordunun yabancı paralı askerlerden oluştuğunu kastediyor.
33. Eurytos, Herakles'in Eurystheas'ın hizmetinde gerçekleştirdiği kahramanlıkları kastediyor.
34. Hybris [ὕβρις] Yunanlıların dünya görüşünün önemli bir kavramıydı. Fiziki, askerî, siyasi ya da ekonomik gücüne aşırı güvenerek diğer insanlara ve ülkesinin yasalarına saygısızlık gösteren, bilgiçlik taslayan ve kaba davranan-

lar "hybris" işlemiş olurdu. Bir insanın, bu şekilde davranarak, ölümlü olduğunu unutup kendini tanrılarla eşit gördüğüne ve dolayısıyla onları kızdırdığına inanılırdı.

35. Deianeira'nın gözü kralın kızı İole'ye takılır. Aiskhylos'un tragedyası *Agememnon*'da da Klytaimnestra eşi Agamemnon'un sevgilisi Kassandra ile benzer bir şekilde karşılaşır.

36. Aynı dize içinde iki farklı kişinin söz almasına ἀντιλαβή [antilavi] denir. Bu teknik, her dizede bir kişinin konuştuğu στιχομυθία [stihomithia]'ya göre diyaloğa daha fazla hız ve hareket kazandırır.

37. Yumruk savaşı anlamına gelen πυγμαχία [pygmakhia =boks], MÖ 630 civarlarında, 37. Antik Olimpiyat'ta yarışmalara dâhil edilmişti. Bugün Grekoromen adıyla bilinen güreş [πάλη=pali] ve her türlü vuruşun serbest olduğu [παγκράτιον=pangration] antik dönem olimpiyatlarının diğer dövüş sporlarıydı.

38. Aitolia bölgesinde, Akheloos Nehri'nin denize kavuştuğu noktanın sağında kalan bir şehir.

39. Kıbrıslı anlamına gelen Kypris, Afrodit'in çok kullanılan bir lakabıdır. Afrodit efsaneye göre, Kıbrıs'ta dalgaların köpüklerinden doğmuştu.

40. Orijinalde κλίμακες [klimakes] kelimesi kullanılıyor. Güreşte rakibi arkadan kucaklayarak yere düşürmeye dayanan bir güreş oyunuydu.

41. Yarısı insan yarısı at olan yaratıklar. Ormanlık dağlarda yaşar, çiğ etle beslenirlerdi. Vahşi ve kaba yaratıklar olarak bilinirlerdi. İçlerinde, sadece Kheiron ve Pholos diğerlerinden farklıydı.

42. Lernalı Hydra, Ekhidna ile Typhon'un kızıydı. Resim ve heykellerde beş ya da yüz başlı gösterilir. Nefesi öldürücüydü ve bir başı koparıldığında yerine hemen yenisi bitiyordu. Herakles Hydra'yı başlarını yakarak öldürebilmişti.

43. Orijinalde kullanılan "khiton" kelimesi okuru metne yabancılaştırmaması için gömlek kelimesiyle çevrildi. Genellikle çıplak vücut üzerine giyilen manto ya da tunik benzeri bir giysiydi.
44. Hermes, başka birçok özelliğinin yanı sıra tanrıların da habercisiydi.
45. Sophokles, Delphoi amphiktyonisine değiniyor. Komşular birliği anlamına gelen amphiktyoniler, merkezleri bir tapınak olan Yunan şehir birlikleriydi. Kuruluş amaçları dinî olduğu halde zamanla siyasî güç de kazandılar. En büyükleri olan ve Orta Yunanistan şehirlerinin oluşturduğu Delphoi amphiktyonisi, baharda Delphoi'deki Apollon Tapınağı'nda, sonbaharda Thermopylai yakınlarındaki Anthele'de, Demetra Tapınağı'nda olmak üzere yılda iki kez toplanırdı.
46. Tragedyanın 165. dizesinde Deianeira on beş aylık bir süreden söz eder. İki sürenin farklı oluşunu Sophokles'in dalgınlığına ya da metni çoğaltan yazıcıların özensizliğine verebiliriz.
47. Sophokles 567. dizede Nessos'un göğsünden yaralandığını söylüyor.
48. Kronos ile nemph Philyra'nın oğlu olan, yarı insan yarı at görünümlü Kentauros, tıp ve doğa bilimlerinin öncüsü sayılır. Diğer kentauroslar doğanın hayvansal ve tehlikeli yönünü simgelerken, Kheiron doğanın bereket ve bolluğunu simgeliyordu. Bilgeliğiyle tanınıyordu ve Akhilleus'un öğretmeniydi. Bir efsaneye göre Herakles onu yanlışlıkla yaraladı. Ölümsüz olduğu için ölemiyordu ve çektiği korkunç acılardan kurtulmak için Zeus'tan ölmesine izin vermesini istedi.
49. Euboia Adası'nın kuzeybatısındaki Kenaion Burnu'nun açıklarında, adlarını Likhas'tan alan ve bugün meskûn olmayan yedi küçük adadan oluşan Lihades takımadası vardır. Mitolojiye göre, bunlar kayaya fırlatılan Likhas'ın bedeninin parçalarıydı.

50. Adaletin kişileştirilmiş hali olan Dike, babası Zeus ile annesi Themis'in arasında oturarak yeryüzünde adaletin yerine getirilip getirilmediğini denetlerdi. Hesiodos'a göre Eirene (barış) ve Eunomia (yasaların geçerli oluşu) adlarında iki kız kardeşi vardı. Tragedya yazarlarına göre, Dike Erinysler ve Hades'teki tanrılarla birlikte ölülere adalet sağlardı.
51. Ouranos ve Gaia ya da Erebos ve Nykhta'nın kızları, doğaya ve töreye aykırı suçlar işleyenleri cezalandıran yer altı tanrıçaları. Kimilerine göre, vicdanı ve vicdan azabını simgeleyen bir semboldüler. Bazı kaynaklarda Tisiphone, Megaira ve Alekto adlarına rastlandığı halde, sayıları hakkında fikir birliği yoktur. Başları yılanlarla kaplıydı ve ağızlarından alevler çıkıyordu.
52. Afrodit, Herakles'in İole'ye âşık olmasını sağlayarak kehanetin gerçekleşmesine yardımcı oldu.
53. Koro diyaloğa girdiğinde replikleri her zaman korobaşı okur. Daha önceki iki kısa bölümü yarım koroların başları okuduğundan, burada repliği korobaşının okuyacağını özellikle belirtme gereği duyuldu.
54. Antik Yunanistan'da evlerin avlularında yerel tanrılara adanmış birer sunak olurdu.
55. Hera Zeus'un Alkmene ile olan ilişkisinin intikamını almak için, Herakles daha doğmadan ona karşı cephe alır. Doğumunu geciktirerek, babasının istediği gibi insanlara hükmetmesine engel olur. Herakles, Eurystheas'ın hizmetine girerek ünlenmesini sağlayan on iki kahramanlığı yerine getirir. Adı da "Hera" ile "kleos = şan" kelimelerinden türetilmiştir ve Hera sayesinde şan kazanan anlamına gelir.
56. Kronos Ouranos'u öldürdüğünde Ouranos'un kanı Gaia'nın üzerine damlayınca bu kandan Devler (Gigandes) doğdu. Çok güçlü ve korkunç görünümlüydüler. Zeus Olympos'ta hüküm süren Kronos ile Titanları ye-

nip yer altındaki Tartara'ya hapsedince, Kronos'un annesi Gaia oğulları olan devleri ona saldırttı. Zeus yönetimindeki yeni hanedanla sayıları yüz kadar olan devler arasındaki savaşa "gigandomakhia" denir. Bu savaşa, tanrı olmadığı halde Athena'nın daveti üzerine Herakles de katılmıştı.

57. Herakles, Erymanthos Dağı'nda yaşayan yabandomuzunu öldürmeye gittiğinde, Arkadia'nın Pholoe Dağı'ndan geçti. Burada yaşayan Kentauros Pholos, Herakles'in ricası üzerine ona bütün Kentaurosların malı olan şaraptan verdi. Bunu öğrenen diğer Kentauroslar Herakles'e saldırdı. Çıkan kavgada Herakles birçok Kentauros'u öldürdüğü gibi istemeden Kheiron'u da yaraladı.

58. Selloi ya da Elloi, Zeus Tapınağı'nın bulunduğu Epir'deki Dodone Vadisi'nde yaşayan bir halktı. Bazılarına göre, tanrılarla iletişimde bulunuyorlardı ve tapınağın koruyucusuydular. Strabon, keşişlik inançları gereği ayaklarını yıkamadıklarını ve toprak üzerinde yattıklarını aktarır. Bazı dilbilimciler Hellen ve Hellas kelimelerinin etimolojisini Elloi'lere dayandırır.

59. Antik Yunanlıların yeminlerinde, adına yemin edilen tanrı, neye dair yemin edileceği ve yemin çiğnenirse cezasının ne olacağı belirtilir.

60. Sophokles, Philoktetes tragedyasında, ateşi Philoktetes'in yaktığını söyler. Herakles de bu hizmetine karşılık ona hedefini şaşmayan yayıyla oklarını verir.

61. Hyllos'un tanrılara isyanını belirten bu tirat, dindarlığıyla tanınan Sophokles'in eserinde bir ilktir.

62. Tragedyanın son dört dizesi, tanrılara saygısızlık olarak nitelenebilecek Hyllos'un tiradını yumuşatır. Bazı araştırmacılar, son tiradı Hyllos'un söylediğini iddia etse de, genel kanıya göre tiradı korobaşı, korodaki kızlara hitaben söyler.

Sophokles (MÖ 495-406): Yunan tragedyasının en önemli yazarları arasında adı ilkönce hatırlanan Sophokles, konuları işleyişi ve oyundaki karakterleri canlandırmakta ustalığıyla ayrı bir yere sahiptir. Tiyatro tekniğini geliştirmiş, diyaloglara, dekor ve kostüme önem vermiştir. Tragedyalarında dönemin yazarlarında rastlanmayan derli toplu bir içyapı görülür. Eserlerinde yazgı sorununu her zaman ön planda tutar. Katıldığı yarışmalarda yirmiden fazla ödül almıştır. Yüz yirmi üç tragedya yazan Sophokles'in eserlerinden sadece Aias, Antigone, Kral Oidipus, Elektra, Trakhisli Kadınlar, Philoktetes, Oidipus Kolonos*'ta günümüze ulaşabilmiştir. Sophokles'in tüm eserleri Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde yayımlanacaktır.*

SOPHOKLES - BÜTÜN ESERLERİ: 4

Ari Çokona (1957): İstanbul'un Fener semtinde doğdu. İTÜ'den Kimya Yüksek Mühendisi olarak mezun olduktan sonra bir süre boya sanayinde çalıştı. Halen özel bir lisede kimya öğretmenidir. Antik ve çağdaş Yunancadan Türkçeye edebiyat, tarih ve felsefe çevirileri yapmaktadır. Ayrıca İstanbul ve Anadolu Rumlarının tarih ve edebiyatına ilişkin çalışmalar yürütmekte, kitaplar yazmaktadır. Türkiye ve Yunanistan'ın çeşitli edebiyat dergilerinde makale, şiir ve öyküleri yayımlanmıştır.

ahil fiyatı